

Launonen-Kormu kehittämissuunnitelma

2/2024

Johdanto: Työn tausta ja tavoitteet

Selvitys sekä kehittämissuunnitelma keskittyy Lopen kunnan Launosten ja Kormun taajama- ja kyläalueille. Liikenneyhteyksiä tarkastellaan laajemmalla alueella, erityisesti Lopen kirkonkylän ja Riihimäen taajama alueen suuntiin.

Työn tavoitteena on ollut tuottaa alueen kehittämistä ohjaava tarkastelu, joka sisältää nykytila-analyysin, kehittämisen tavoitteiden asettamisen ja kehittämissuunnitelman tavoiteasettelussa valituista teemoista.

Lopputulos palvelee yleispiirteisenä suunnitelmana / toimenpideohjelmana alueen veto- ja pitovoimaisuuden kehittämisen tukena. Suunnitelman tavoitteena on osoittaa alueen taajamaympäristöjen kehittämismahdollisuudet huomioiden erityisesti sosiaalinen, ekologinen ja taloudellinen kestävyys, viihtyisyys sekä liikenteen sujuvuus ja turvallisuus.

Työn aikana on osallistettu Lopen kunnan valtuutettuja kehittämisen tavoitteiden asettamiseen liittyen. Osana vuorovaikutusta järjestettiin verkkoselainpohjainen karttakysely alueen asukkaille ja muille toimijoille.

Nykytilan selvitys ja taajamaympäristön kehittämissuunnitelma pohjautuu tarpeeseen kehittää Launosten-Kormun taajama- / kyläalueita vetovoimaisina asumisen alueena. Aiheeseen liittyen on tehty valtuustoaloite, jossa toivotaan huolehdittavan, että Riihimäen asuntomessujen toteutuessa Launosten ja Kormun kylissä on tarjolla monipuolista tonttitarjontaa sekä kunnan omana tuotantona että yhteistyössä maanomistajien kanssa. Valtuustoaloitteessa esitetään, että "Lopen kunta laatii nopealla aikataululla syksyn 2023 aikana Asuntomessut 2027 -tiekartan, joka sisältää maankäytön ja kaavoituksen toimet sekä täydentää tiekarttaa vuoden 2024 aikana markkinoinnin ja brändityön sekä elinkeino- ja kulttuurisektorin läpileikkaavien toimenpiteiden osalta. Tiekartta tukee Lopen kunnan strategian "suunnitelmallinen kasvu" sekä "taajamien ja kylien elinvoima" -painopiste- alueiden tavoitteita ja toimenpiteitä, ja on luonnollinen tapa edistää mm. strategiassa kuvatun maankäytön ohjelman laadintaa."

Kehittämissuunnitelman laati Ramboll Finland Oy Lopen kunnan toimeksiannosta aikavälillä 6/2023 - 2/2024. Lopen kunnasta työn ohjaukseen osallistuivat maankäyttöpäällikkö Werner Franzen ja tekninen johtaja Tapio Jokela.

Työn projektipäällikkönä toimi Sonja Semeri. Työryhmässä liikenneasiantuntijana toimi Valtteri Karttunen, elinvoimaisuuden ja palvelujen asiantuntijana Jarkko Kukkola ja Karri Hakala, paikkatietoasiantuntijana Helena Muukkonen sekä avustavina suunnittelijoina Satu Kellokumpu ja Heta Tuunanen.

Työn sisältö

1 LÄHTÖKOHTATARKASTELOT

- yleiset lähtökohdat
- liikenteen lähtökohdat
- maiseman ja viherrakenteen lähtökohdat

2 OSALLISTAMINEN

- valtuuston työpaja
- asukaskysely

3 KEHITTÄMISSUUNNITELMA JA SUOSITUKSET JATKOSUUNNITTELUUN

Tarkastelualue ja sisältö

Lähtökohtatarkastelu on laadittu Launosten ja kormun taajama- ja kyläalueille. Liikenneyhteyksiä tarkastellaan laajemmalla alueella, erityisesti Lopen kirkonkylän ja Riihimäen taajama-alueen suuntiin.

Tarkastelun aineistona on käytetty Tilastokeskuksen ruututietokantaa sekä avoimia paikkatietoaineistoja.

Tarkastelun sisältö:

- Kaavatilanne, yhdyskuntarakenne ja asukasmäärä
- Liikenteen nykytila
- Maisema- / taajama- /kyläkuva ja kulttuuriympäristöt, viherrakenne
- Virkistyskäyttökohteet ja palvelurakenne

Kaavatilanne, yhdyskuntarakenne ja asukasmäärä

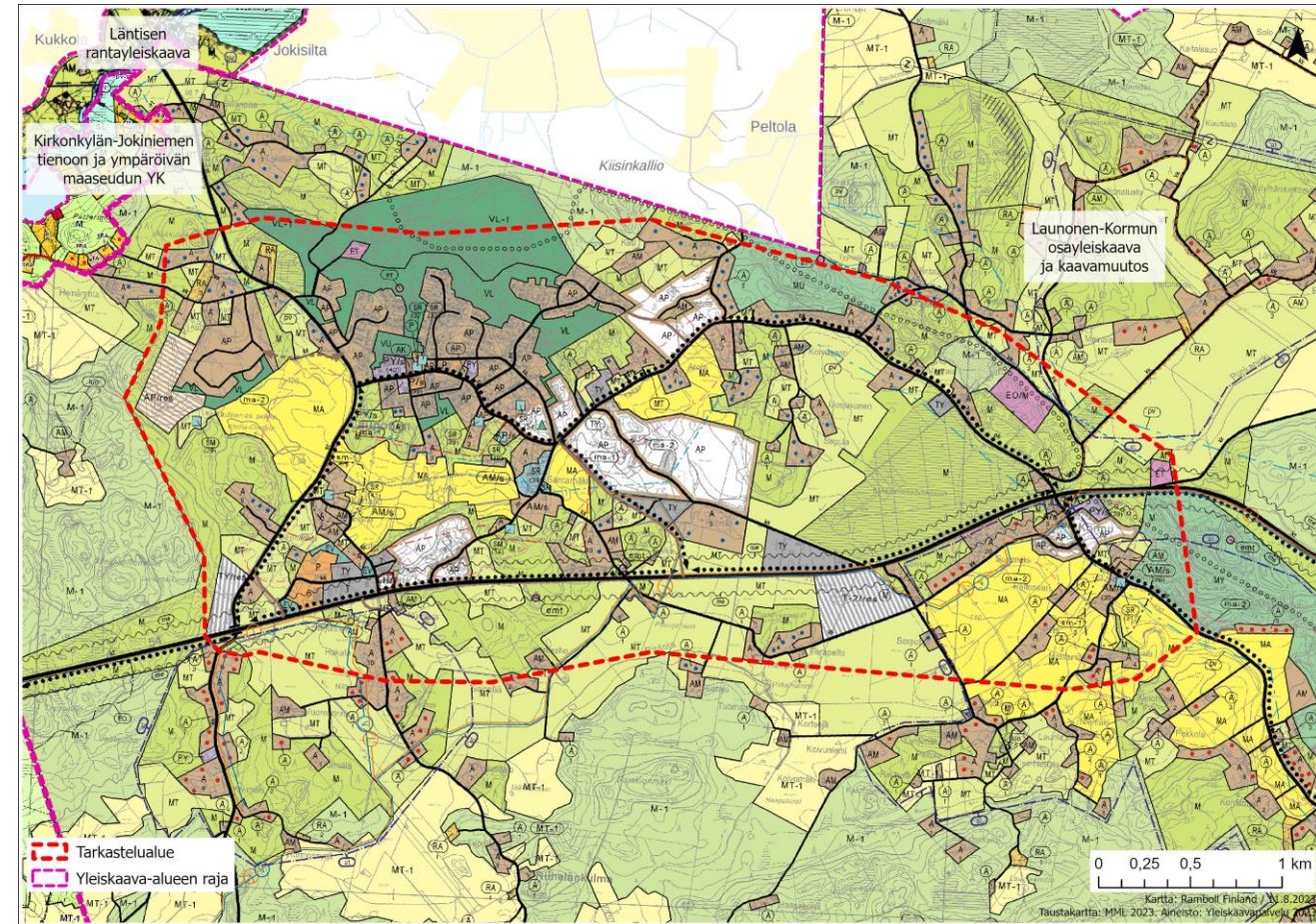

Yleiskaava

Alueella on voimassa lainvoimainen **Launonen-Kormu osayleiskaava**, joka on hyväksytty kunnanvaltuustossa 26.4.2011.

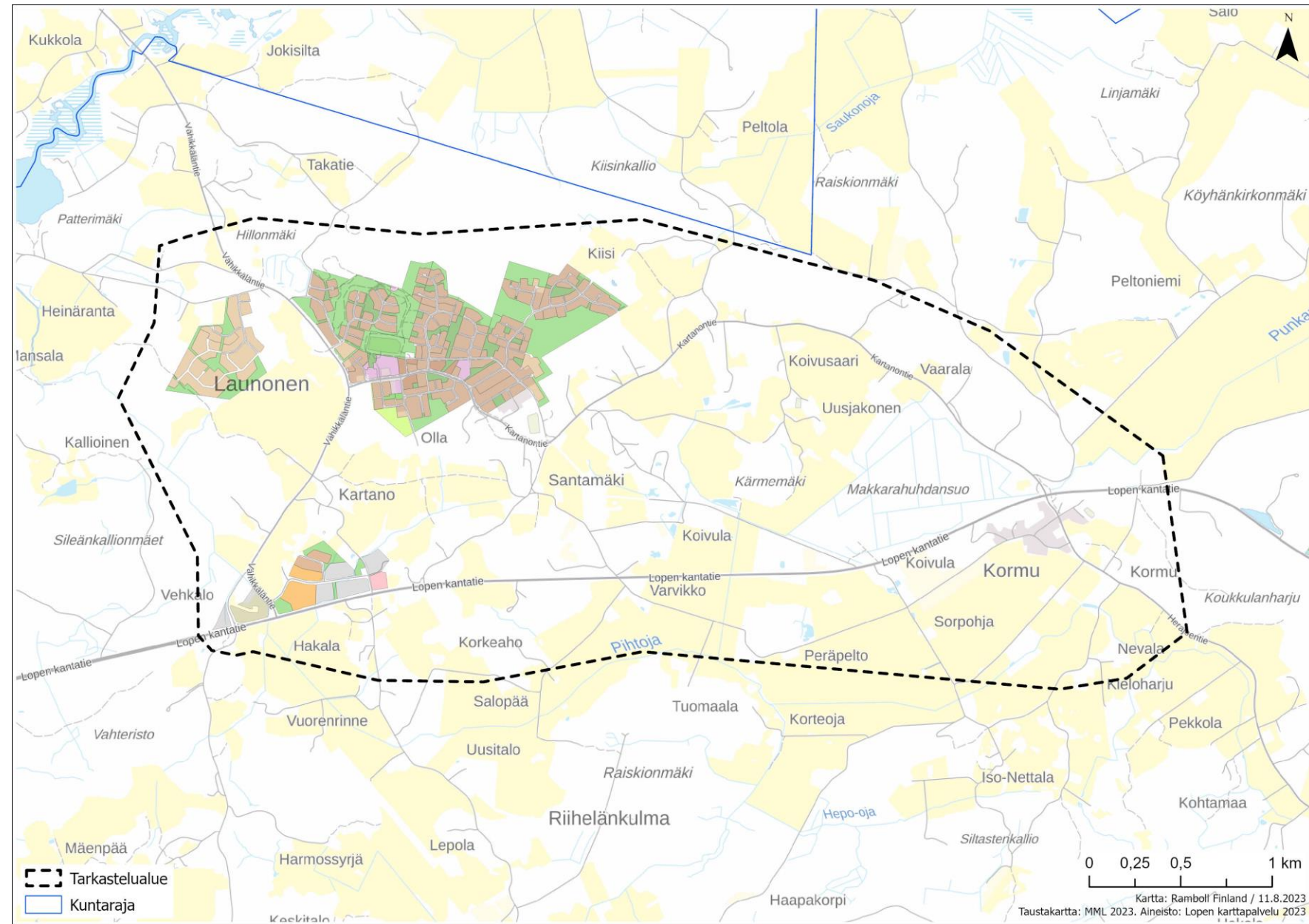
Tarkastelualueelle on osoitettu yleiskaavassa erityyppisiä asuinaluevarauksia (A, AP, AM, AM/s, AP/re), loma-aja matkailualueita (RA), palvelualueita (P, PY), maa- ja metsätalousalueita (M, MT, MA, MU), teollisuus- ja varastoalueita (T, TY), erityisalueita (ET, EV) sekä viherverkosto (VL, VU). Lisäksi tarkastelualueella sijaitsee useita asemakaavassa suojeltuja rakennuksia sekä muinaisjäännöskohteita ja -alueita.

Tarkastelualueen keskiosaan on osoitettu laajoja kehitettäviä AP-alueita (uusi ja olennaisesti muuttuva alue) ja alueen läitse on merkitty kevyen liikenteen yhteystarve.

Asemakaava

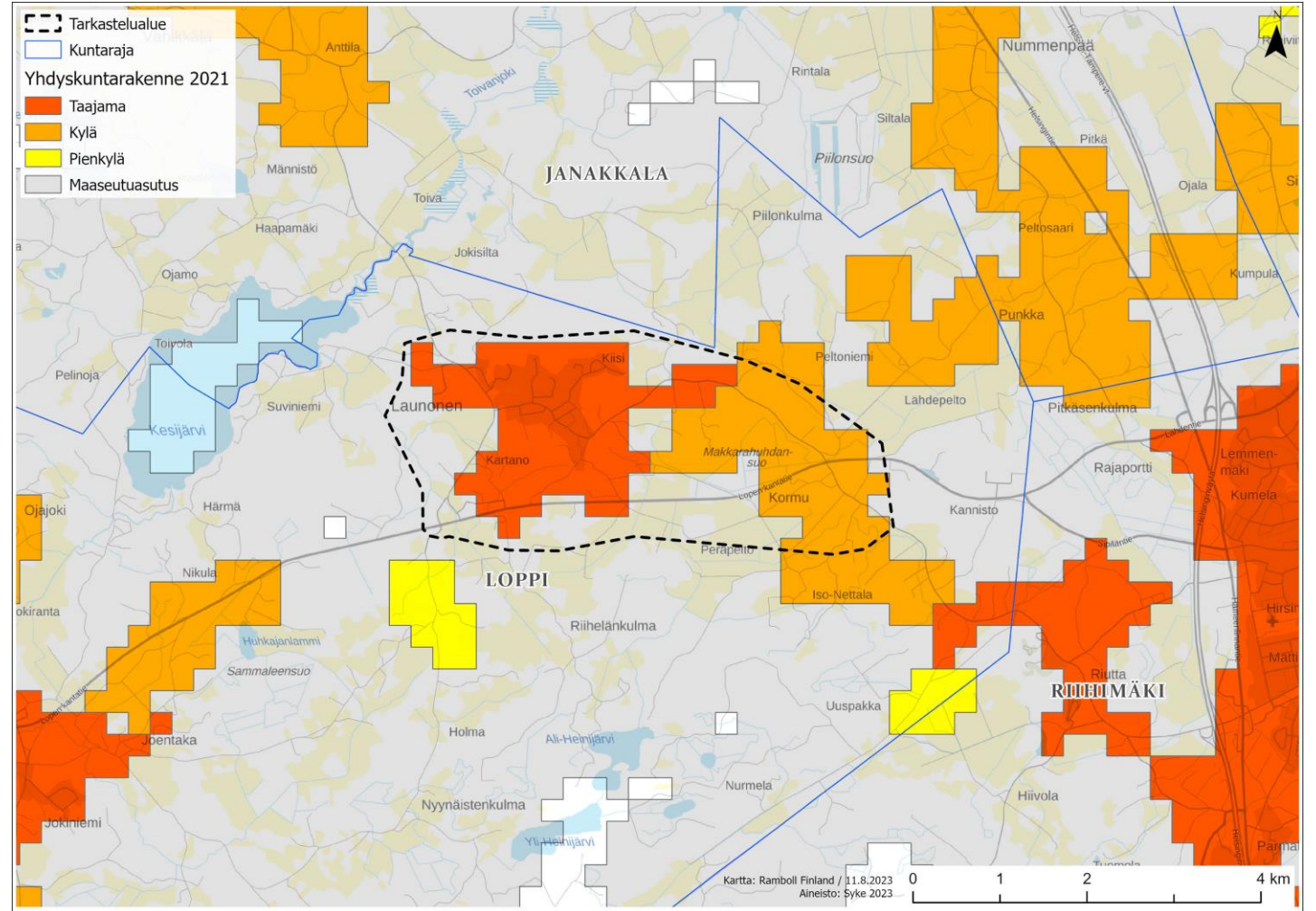
Launosissa on voimassa useita erikäisiä asemakaavoja. Laajimmat asemakaavoitetut alueet sijoittuvat Launosten taajama-alueelle sekä Lopen kantatien varrelle Vehkalon alueen läheisyyteen.

Yhdyskuntarakenne

Yhdyskuntarakennetietojen (SYKE 2021) mukaan Launosten alue kuuluu taajama-alueeseen. Kormu ympäristöineen kyläaluetta.

Väestö

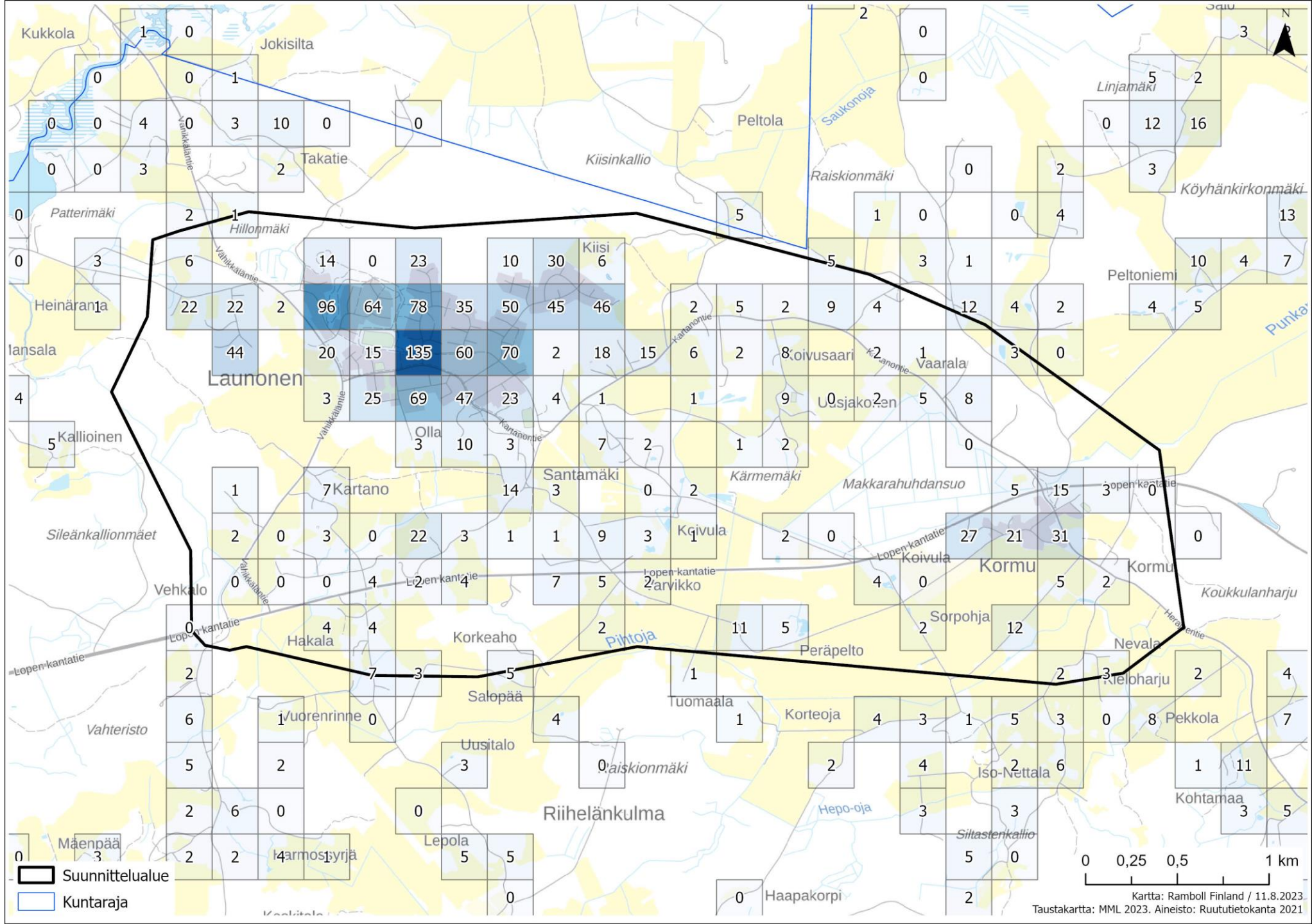
Tarkastelualueella (suunnittelualueella) on vuoden 2021 **ruututietokannan** mukaan noin 1500 asukasta.

Tarkastelualueen suurin väestökeskittymä sijoittuu **Launosten taajaman** alueelle, noin 1100 asukasta.

Launosten kylän koko asukasmäärä on noin 1150 asukasta.

Kormun alueella asuu noin 110 asukasta.

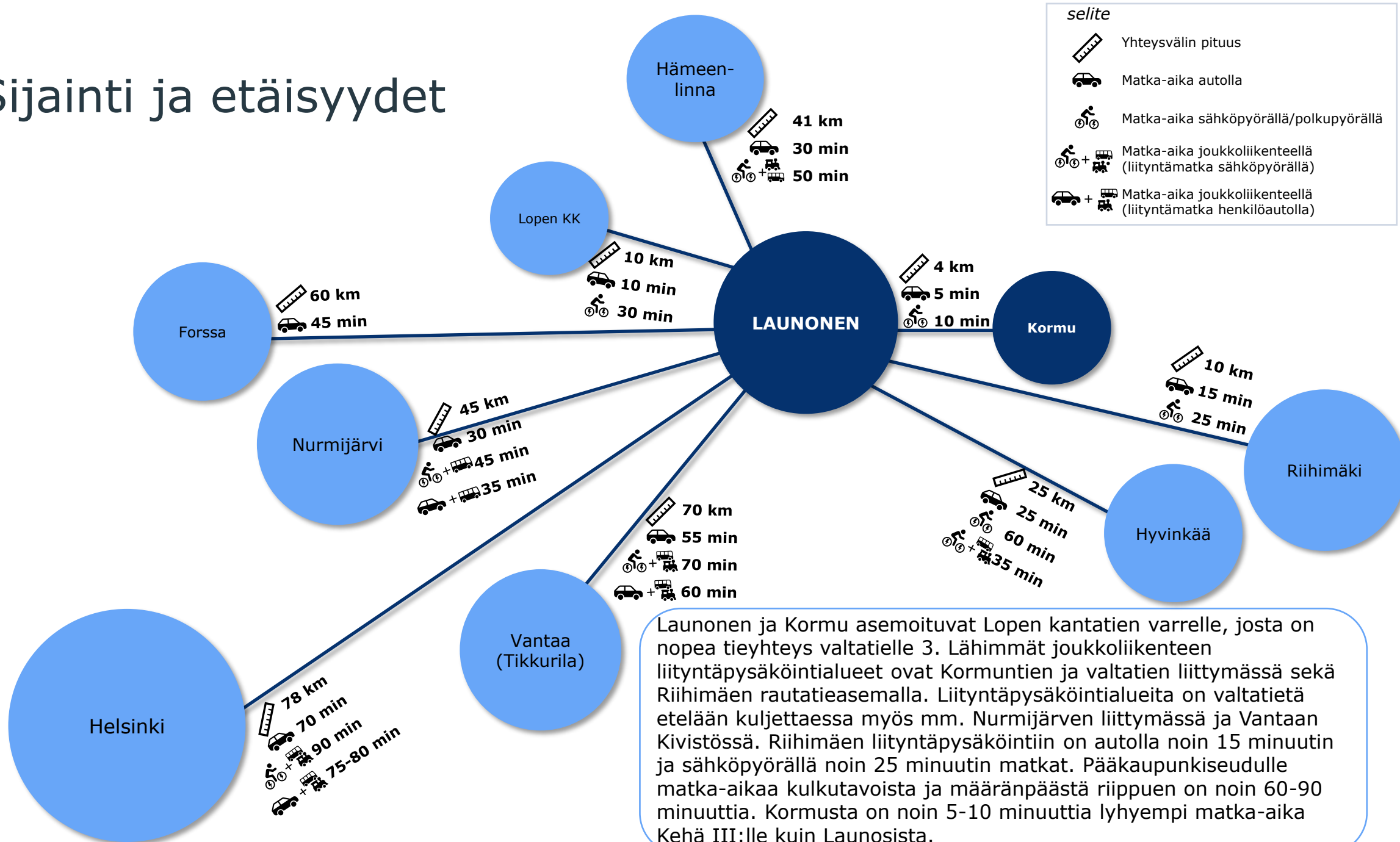
Kormun kylän koko asukasmäärä on hieman yli 500 asukasta.

Liikenne

Sijainti ja etäisyydet

Liikkumistottumukset

Launosten ja Kormun alueet luokitellaan yhdyskuntarakenteeltaan kaupungin läheiseksi maaseuduksi ja kaupungin kehysalueeksi. Yhdyskuntarakenteeltaan tämän kaltaisilla alueilla mahdollisuus käyttää kestäviä kulkumuotoja henkilöauton sijaan on selvästi kaupunkien ydinalueita heikompi, mikä näkyy myös henkilöliikennetutkimuksesta (Riihimäen seudun HLT, 2016).

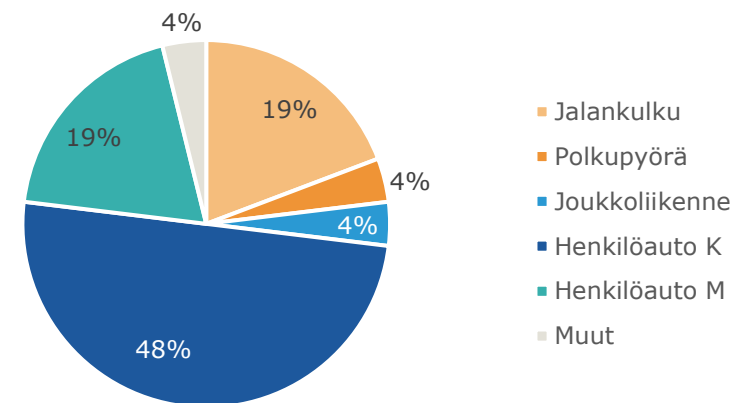
Launosten ja Kormun alueella tehtävistä matkoista noin 2/3 tehdään henkilöautolla.

Matkojen pituudet kasvavat harvemmassa yhdyskuntarakenteessa pidemmiksi, mikä osaltaan vaikuttaa kasvavaan todennäköisyyteen valita auto arjen kulkuvälineeksi. Riihimäen seudulla tehtävistä yli 5 kilometrin matkoista vain noin 10 % tehdään kävellen, pyörällä tai joukkoliikenteellä. Alle 1 kilometrin matkoissa osuus on yli 70 %.

Valtakunnallisia liikkumistottumuksia ja muutospotentiaalia kestävään liikkumiseen käsitelleessä liikkumistutkimuksessa **muutospotentiaalia henkilöautosta kävelyyn ja pyöräilyyn löydettiin**

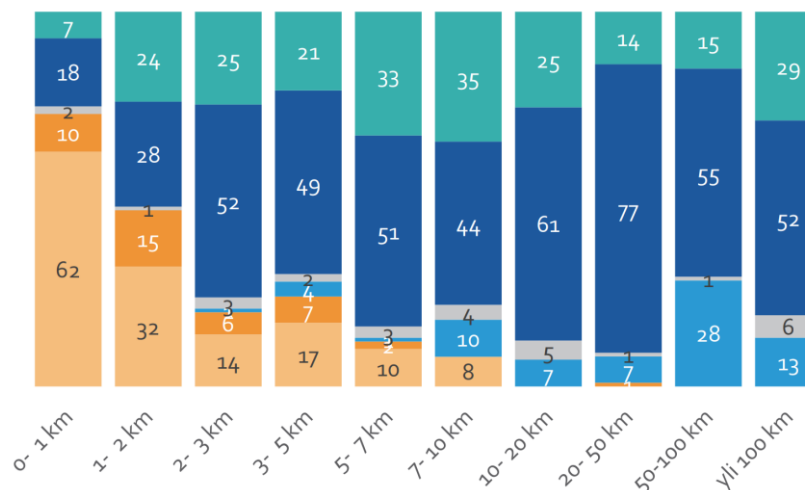
- lyhyistä alle 3–5 kilometrin matkoista
- taajama-alueiden sisällä tehtävistä matkoista ja
- henkilöauton matkustajana tehtävistä koulu- tai opiskelumatkoista

Kaupungin läheisen maaseudun kulkutapajakauma Riihimäen seudulla

Kuva: Kulkutapajakauma kaikista tehdyistä matkoista kaupungin läheisellä maaseudulla. (K = kuljettajana, M = matkustajana) Riihimäen seudun henkilöliikennetutkimus 2016.

Kulkutapaosuudet matkan pituuden mukaan (prosenttia pituusluokan matkoista).

Kuva: Kulkutapaosuudet matkan pituuden mukaan. Riihimäen seudun henkilöliikennetutkimus 2016.

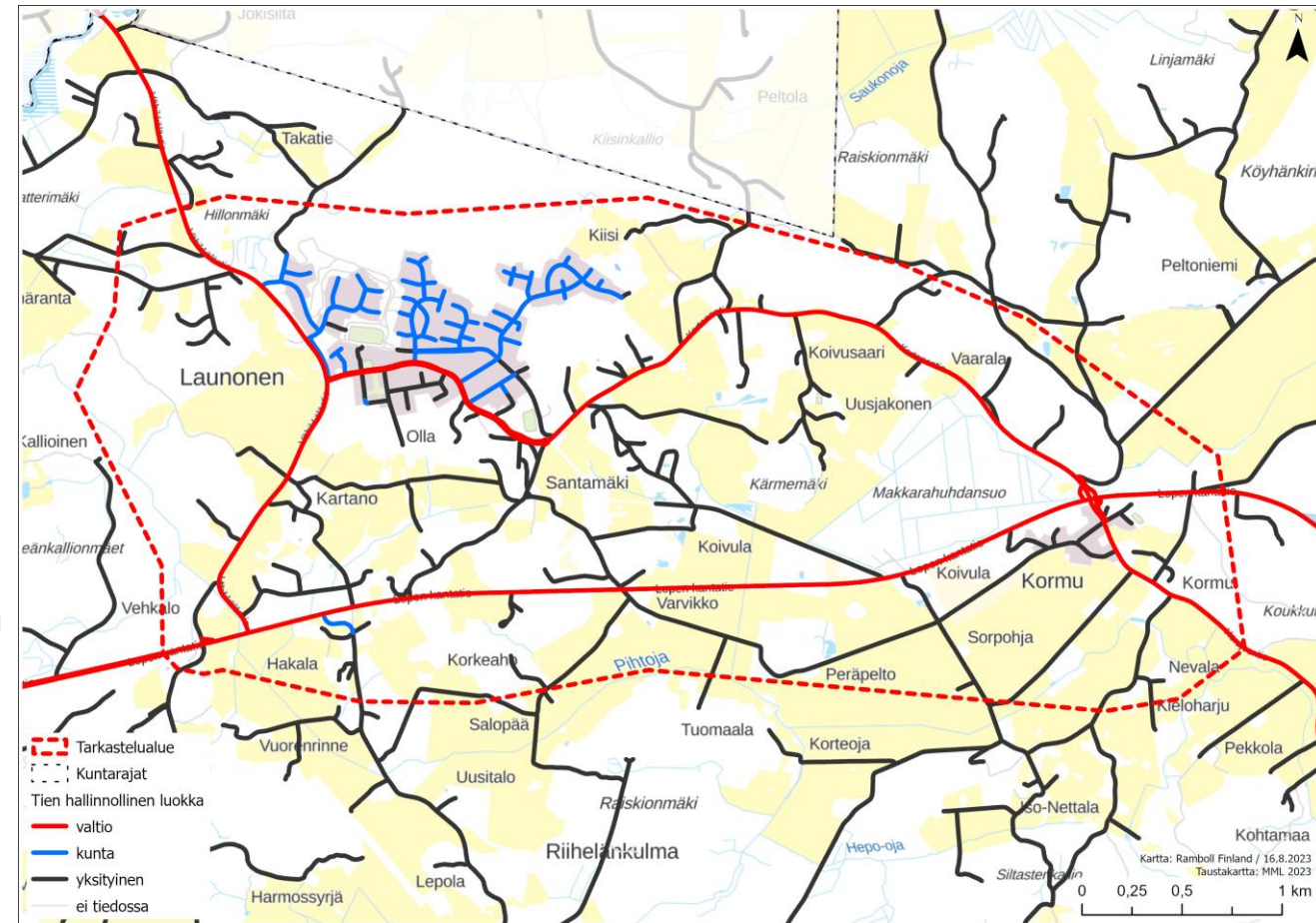
Tien hallinnollinen luokka

Launosten asuinkatujen verkkoa lukuun ottamatta tarkastelualueen teitä hallinnoi valtio (Uudenmaan ELY-keskus) tai yksityiset tienomistajat.

Liikenne- ja viestintävirasto Traficomin vuosittain myöntämiä kävelyn ja pyöräilyn investointitukia kunta voi hakea vain tälle kunnan katuverkolle tai kunnan maille sijoittuviin hankkeisiin. Useat ELY-keskuksen hankkeet toteutetaan nykyään kuntien ja valtion yhteishankkeina.

Suunnittelualuetta halkovalla kantatiellä 54 on pitkän matkan liikennettä ja raskasta liikennettä. Kantatien kehittämisessä keskeisimmät näkökulmat ovat kaikkien kulkutapojen liikenneturvallisudessa ja pitkämatkaisen raskaan liikenteen edellytyksissä.

Kantatien muuttamisesta valtatieksi on keskusteltu jo vuosia, mutta päätöstä ei ole tehty. Kantatielle laaditun kehittämisselvityksen lähtökohdana on ollut valtatieasoiset ratkaisut, jotka sisältävät myös jalankulun ja pyöräliikenteen erillisiä väyliä. Kantatie kuuluu Suurten erikoiskuljetusten tavoitetieverkkoon (SEKV).

Saavutettavuus autolla

Kartalla on esitetty alue, joka on henkilöautolla alle 15 minuutin etäisyydellä Launosista.

Riihimäen keskusta ja Lopen kirkonkylä ovat molemmat alle 15 minuutin etäisyydellä. Hyvinkään keskusta on matkaa noin 25 minuuttia.

15 minuutin ajoetäisyydellä
Launosista

34 700
asukasta

12 000
työpaikkaa

- Tarkastelualue
- Kuntarajat
- 15 minuutin
matka-aika

Lopen kirkonkylä

Riihimäki th
(liityntäpysäköinti)

Riihimäki
(asema)

Joukkoliikenne

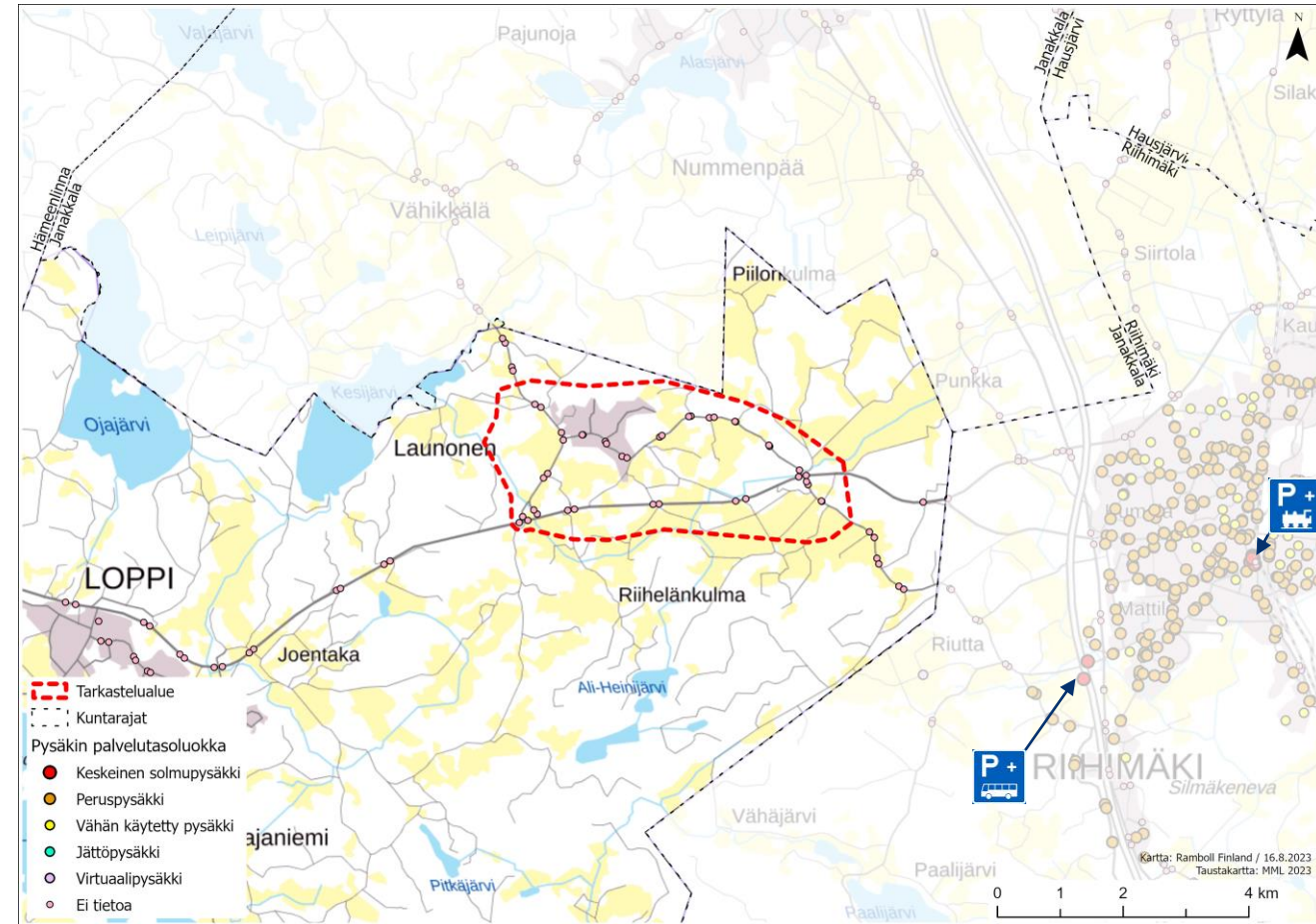
Riihimäen ja Lopen kirkonkylän välinen seudullinen bussiliikenne kulkee Launosten ja Kormun kautta. Liikennettä painotetaan koululiikkumisen tarpeisiin eikä palvelua ole iltaisin tai viikonloppuisin.

Lähimmät liityntäpysäkötialueet ovat Riutan ja Mattilan välissä valtatie 3 liittymässä ja Riihimäen rautatieasemalla.

Loppi-Riihimäki												
AJOPÄIVÄT	ma-pe	ma-pe	koulu	ma-pe	koulu	koulu	ma-pe	ma-pe	koulu	ma-pe	koulu	ma-pe
Loppi	6.10	7.00	7.25	8.15	8.50	10.00	11.15	13.15	14.15	15.15	16.15	17.00
Varvikko												
Launonen	6.22	7.12		8.27	9.02	10.12	11.27	13.27	14.27	15.27	16.27	17.12
Riutta	x	x		x	x	x	x		x		x	
ABC-pysäkki			x					x		x		x
Aluesair. th			x					x		x		x
Sako		x	x	x			x	x	x	x	x	x
Keskuskatu		x	x	x			x	x	x	x	x	x
Rmk matkak.	6.50	7.40	7.55	8.55	9.25	10.40	11.55	13.55	14.55	15.55	16.55	17.35

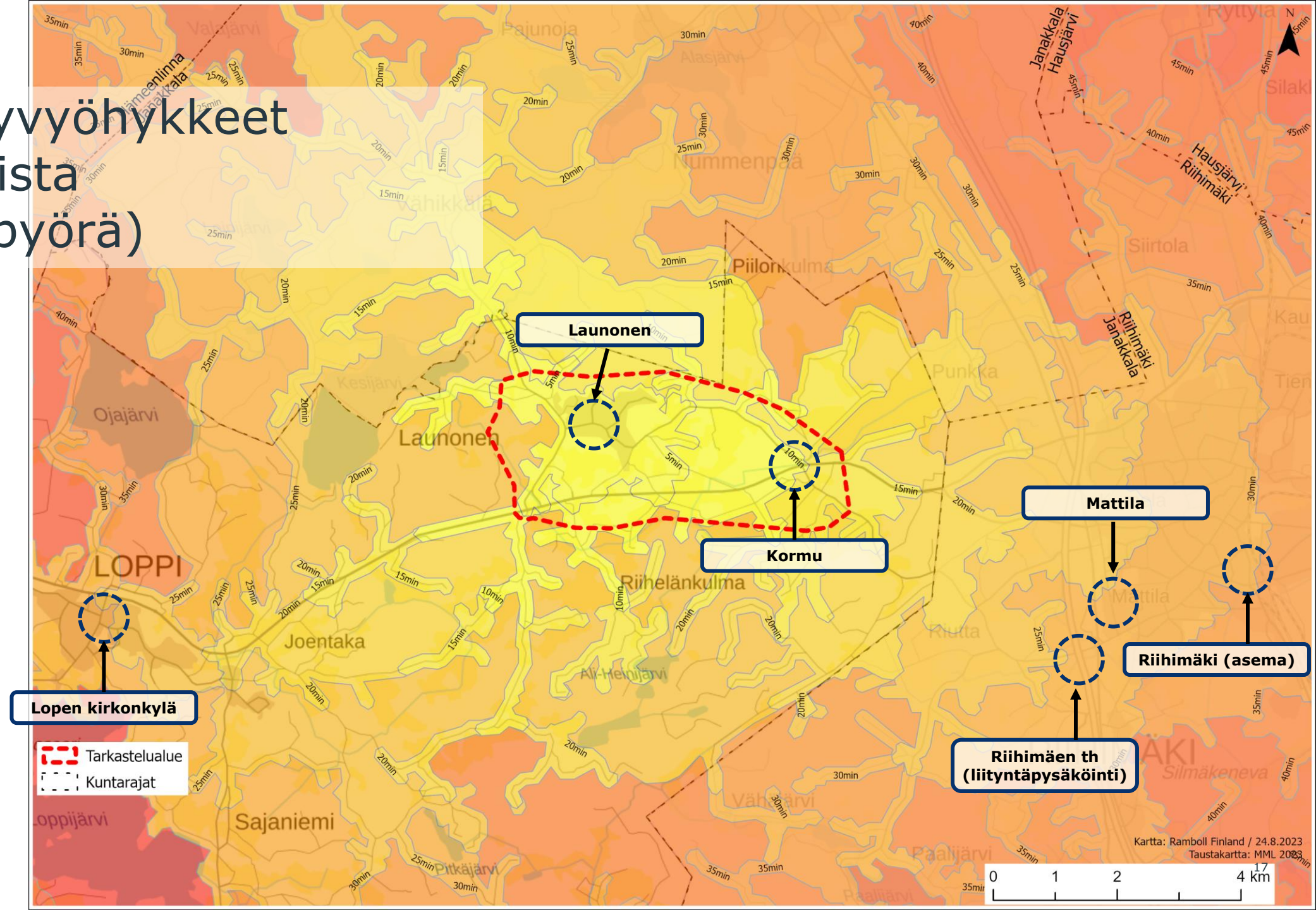
Riihimäki-Loppi												
AJOPÄIVÄT	ma-pe	ma-pe	koulu	ma-pe	koulu	ma-pe	koulu	ma-pe	koulu	ma-pe	koulu	ma-pe
Rmk matkak.	7.15	8.10	8.15	9.15	10.40	12.15	13.05	14.15	15.15	16.15	17.00	17.45
Keskuskatu	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Sako	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Aluesair. th	x		x	x	x	x	x					x
ABC-pysäkki	x		x	x	x	x	x					x
Riutta		x						x	x	x	x	
Launonen	7.30	8.35	8.30	9.30	10.55	12.30	13.30	14.40	15.40	16.40	17.25	18.00
Varvikko												
Loppi	7.45	8.50	8.45	9.45	11.10	12.45	13.45	14.55	15.55	16.50	17.40	18.15

Riihimäen ja Lopen välisen bussiliikenteen aikataulut.
Pekolan liikenne 2023.

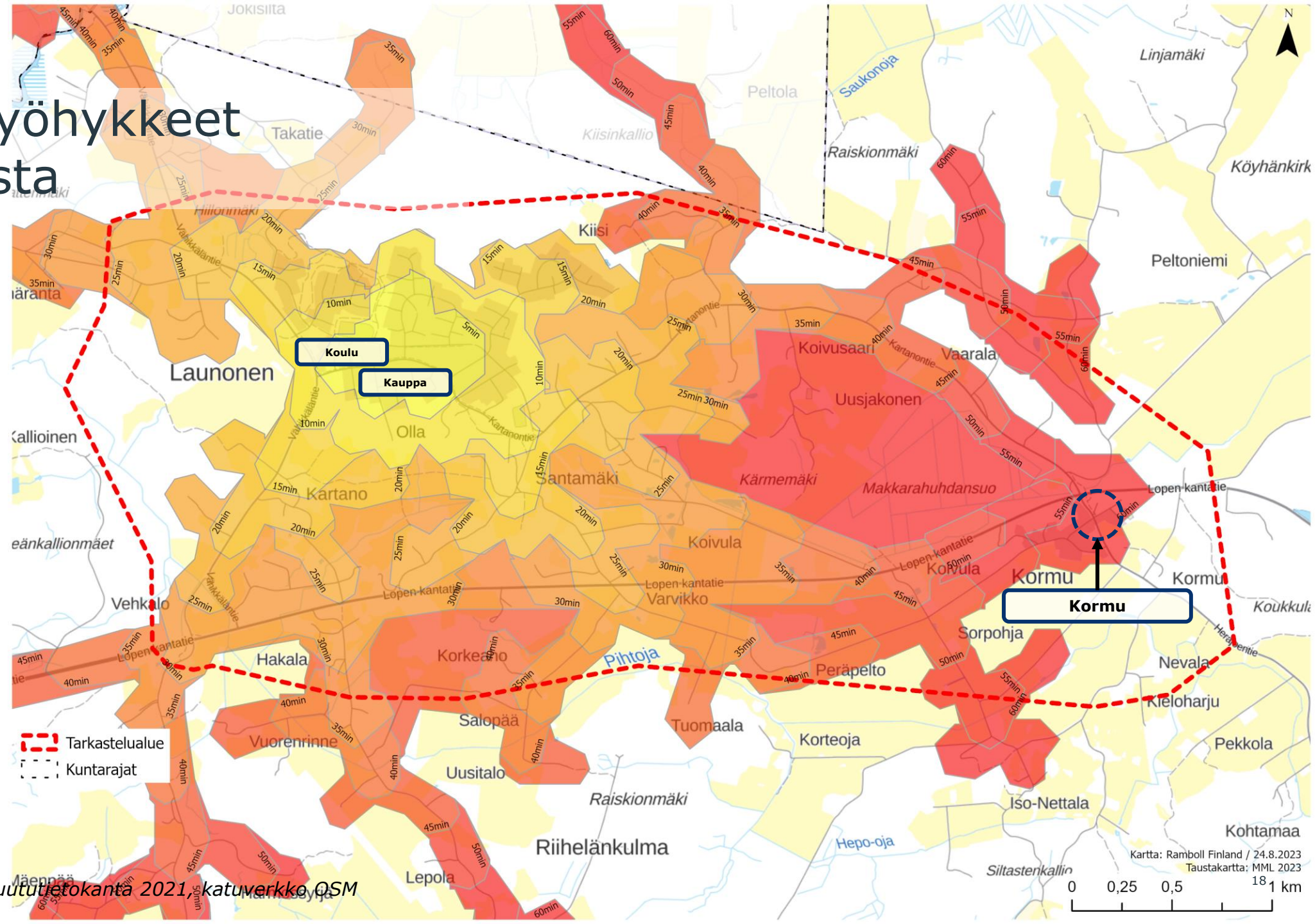

Pyöräilyvyöhykkeet Launosista (sähköpyörä)

Kävelyvyöhykkeet Launosista

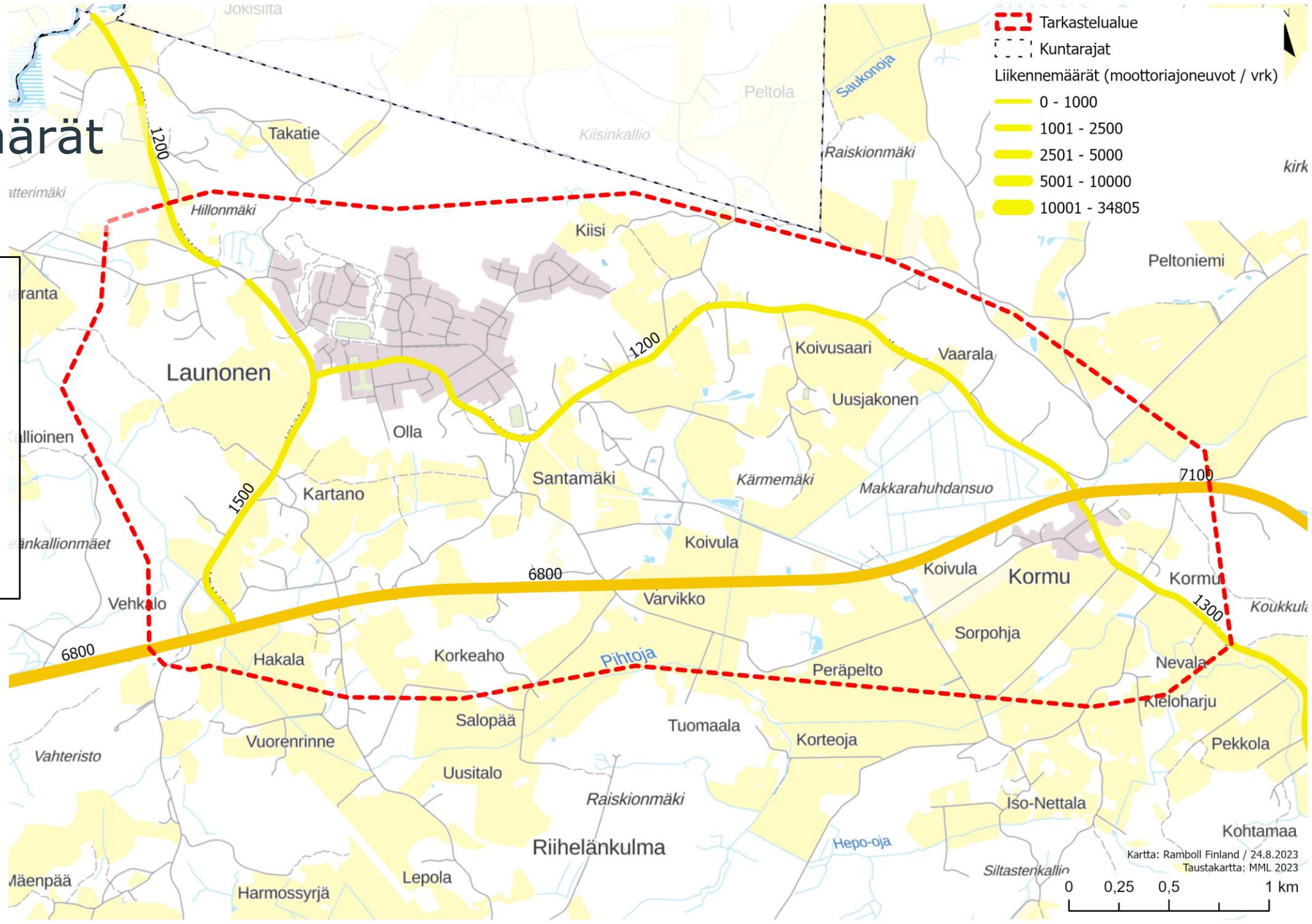
Lähde: Tilastokeskus Ruututietokanta 2021, katuverkko, OSM

Kartta: Ramboll Finland / 24.8.2023
Taustakartta: MML 2023

0 0,25 0,5 1 km

Liikennemäärät

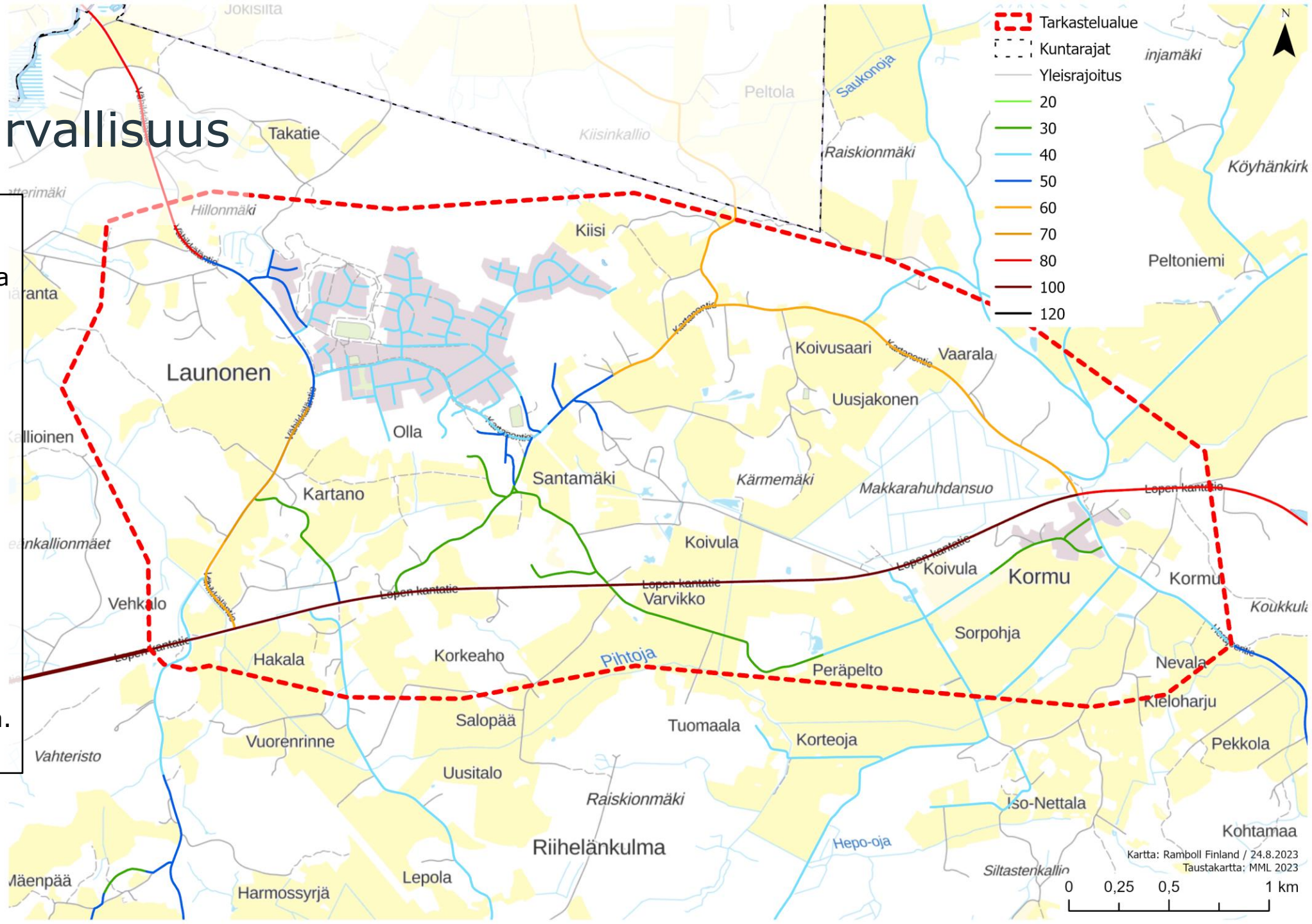
Moottoriajoneuvo-
liikenteen määrät
kantatiellä ovat
suhteellisen korkeat,
lähes 7 000
ajoneuvoa
vuorokaudessa.
Kartanonttiellä kulkee
päivittäin hieman yli
1000
moottoriajoneuvoa.

Liikenneturvallisuus

Nopeusrajoitus on suurimmassa osassa Launosten ja Kormun taajama-alueita 40 km/h riippumatta tie-/katuverkon toiminnallisesta luokituksesta.

Kartanontieillä nopeusrajoitus on arvossa 60 km/h, joka ei pyöräliikenteen suunnitteluohjeen perusteella tue riittävää turvallista ajoradalla pyöräilyä.

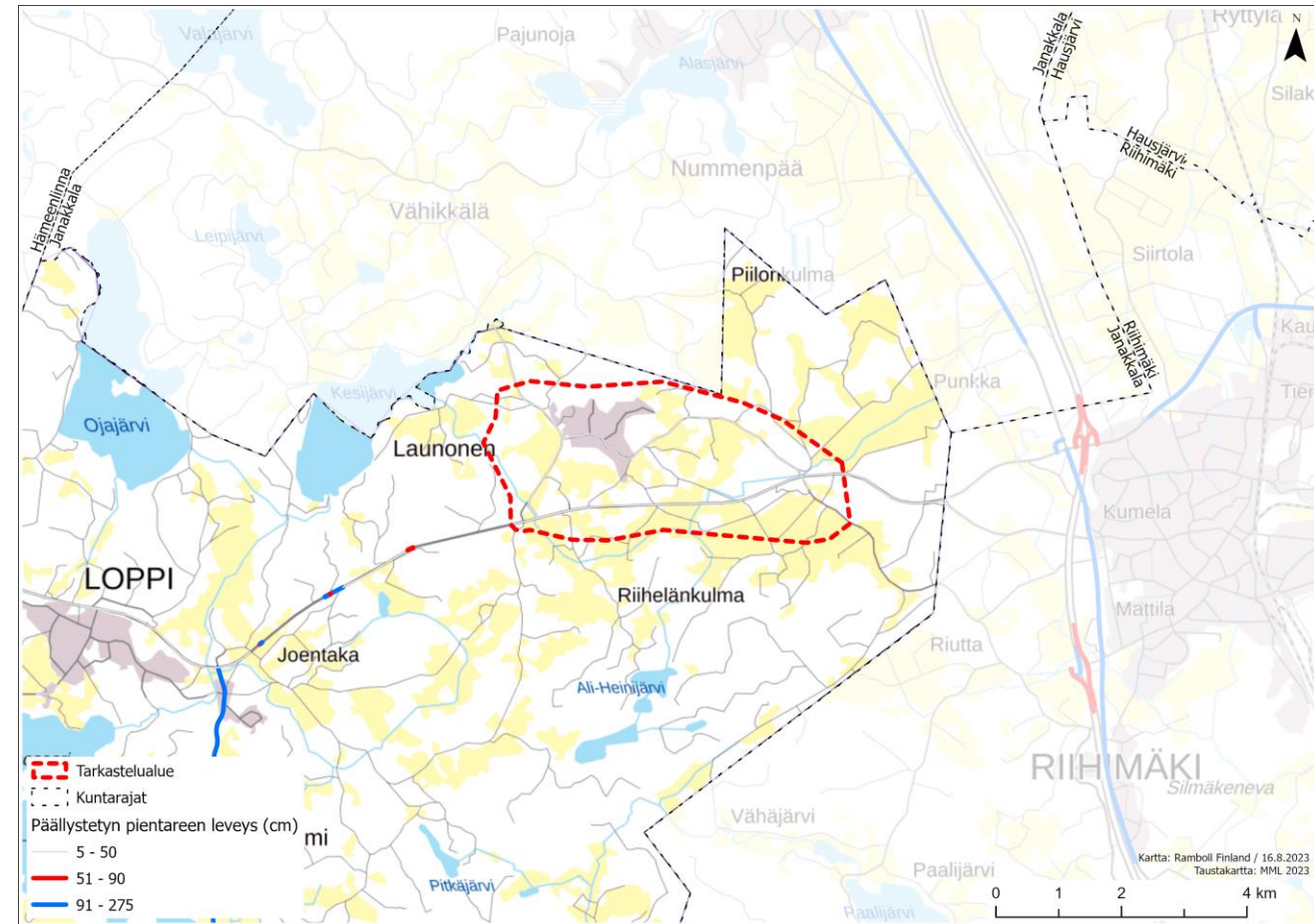

Tiepientareen leveys

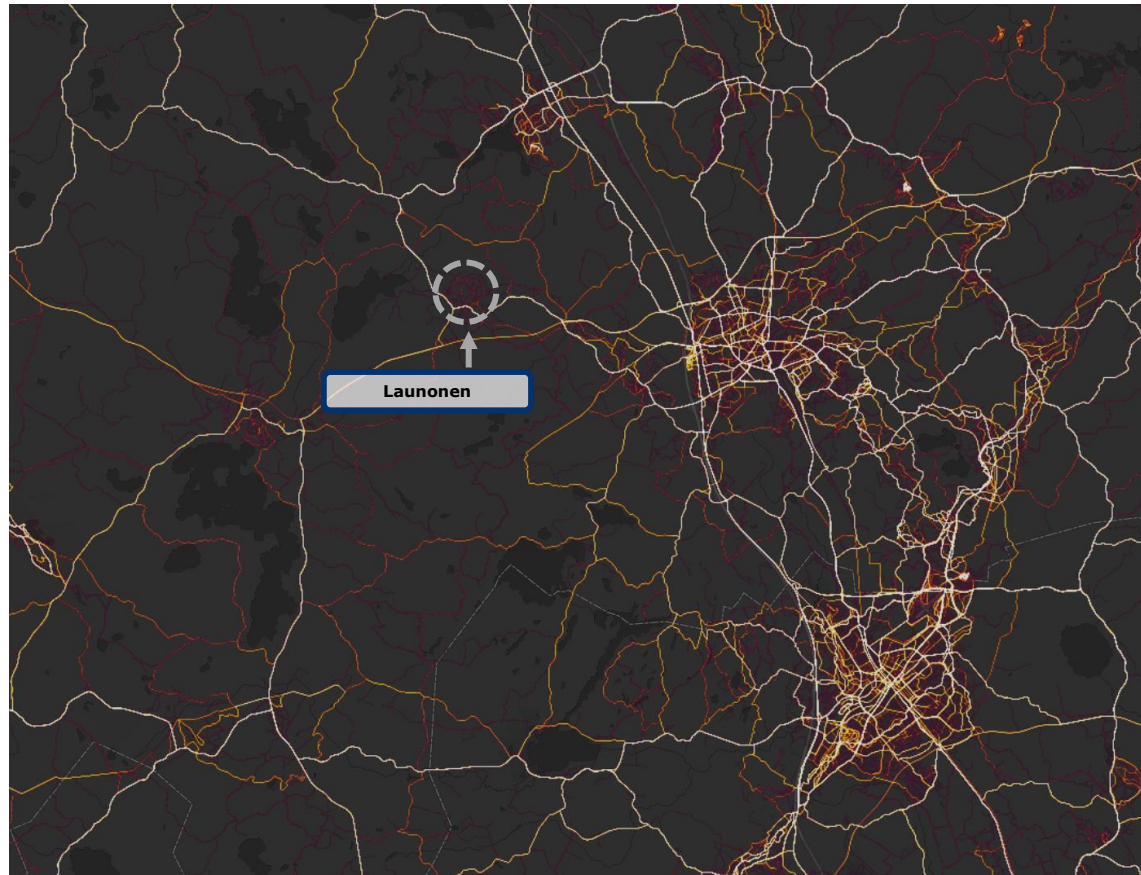
Tarkastelualueen maanteillä ja sieltä lähialueille johtavilla maanteillä ei ole turvallista kävelyä ja pyöräilyä mahdollistavaa piennarta.

”Kapea päällystetty piennar (< 0,5 m) ei mahdollista turvallista pientareella ajamista. Tällöin pyöräilijän on turvallisinta kulkea ajoradan reunassa.”

(Pyöräiliikenteen suunnittelu, Väylävirasto ohjeita 18/2020)

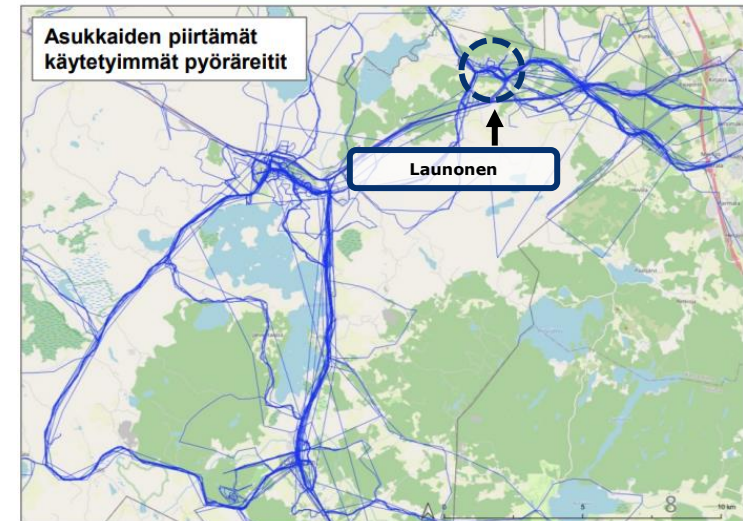
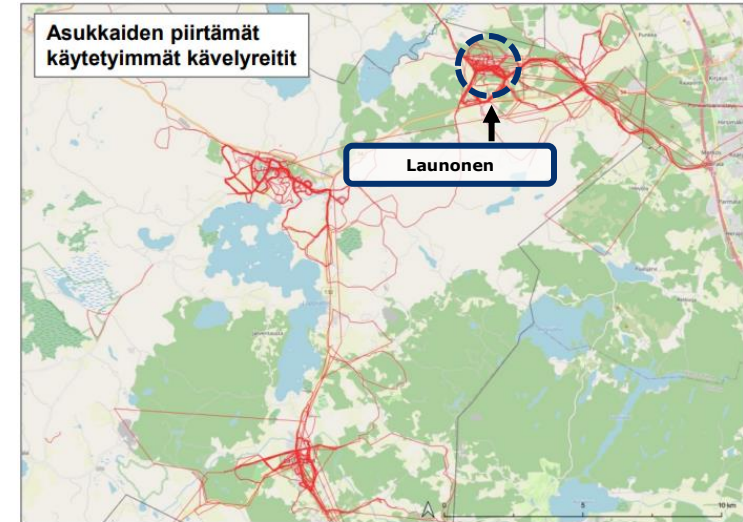

Kävelyn ja pyöräliikenteen reitit

Strava lämpökartta urheilusovellusten käyttäjien kulkemista pyöräilyreiteistä. Kirkkaimmat reitit ovat käytetyimpiä.

(Strava Heat Map)

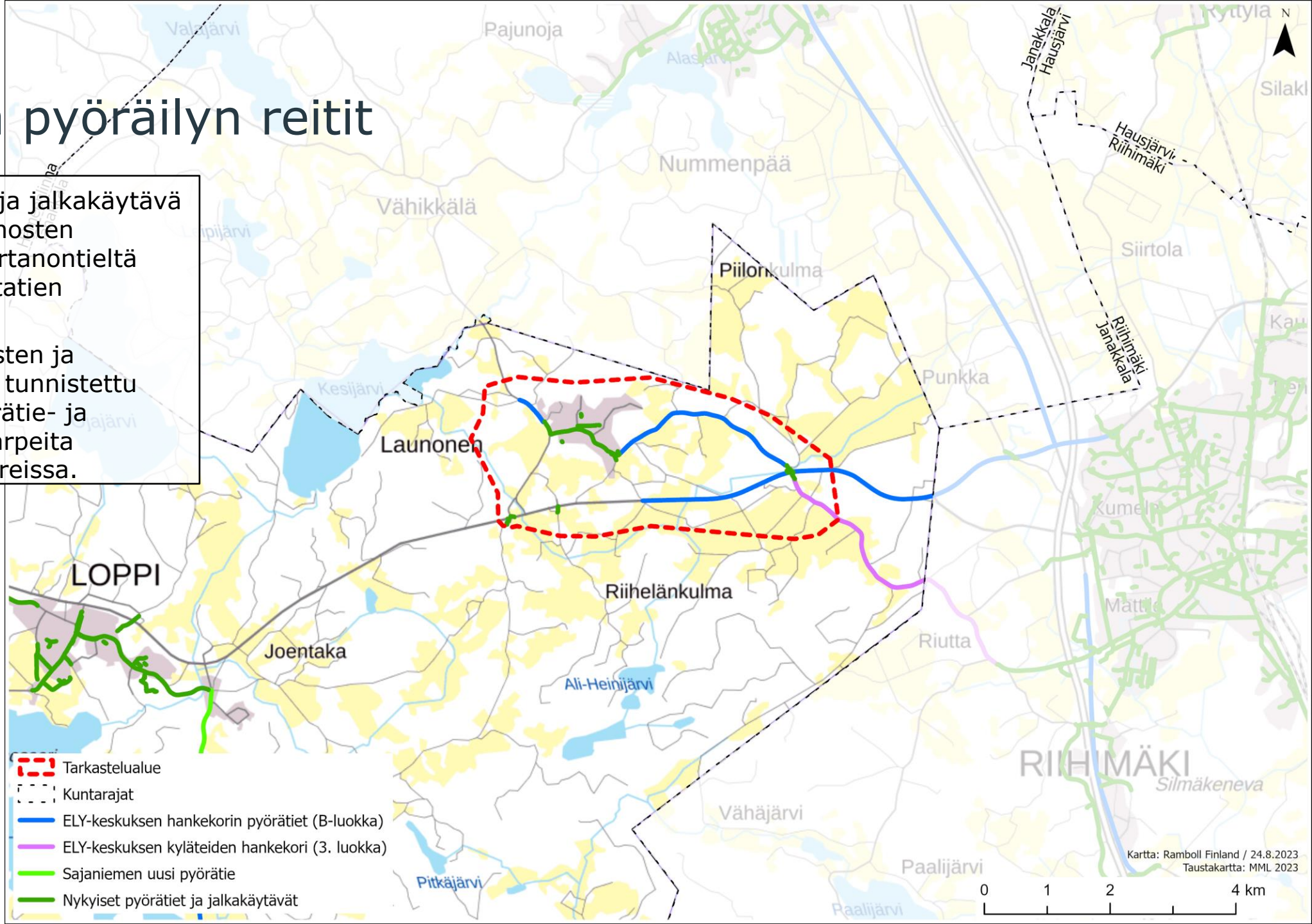
Lopen asukkaiden piirtämät käytetyimmät kävelyn ja pyöräilyn reitit (Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma, 2022).

Kävelyn ja pyöräilyn reitit

Yhdistetty pyörätie ja jalkakäytävä löytyy nykyisin Launosten kyläkeskuksesta Kartanontieltä sekä Kormusta kantatien alikulkukäytävästä.

Yhteyspuute Launosten ja Riihimäen välillä on tunnistettu ELY-keskuksen pyörätie- ja kylätieyhteyksien tarpeita arvioivissa hankekoreissa.

Maisema ja luonto

Maisema ja luonto

Maiseman ja luonnon lähtökohtatarkasteluissa on pyritty tunnistamaan tarkastelualueen maiseman sekä viherrakenteen ja luonnon piirteet ja arvot kehityssuunnitelman pohjaksi.

Tarkastelualueen nykytilaa on selvitetty kirjallisten lähtötietojen, paikkatieto- ja karttatarkastelujen sekä maastokäynnin avulla. Maiseman, kulttuuriympäristön ja viherrakenteen nykytilan kuvaus esitetään seuraavilla sivuilla teemakarttojen tekstikuvausten ja valokuvien avulla.

Maisema-analysissä tuodaan esiin tarkastelualueen erityiset piirteet ja arvot koskien maisemaa, kulttuuriympäristöä ja luonnonympäristöä.

Kehityssuunnitelmassa huomioidaan säilytettävät sekä kehitettävät maiseman piirteet, viherrakenne ja kulttuuriympäristö sekä niihin perustuvat suositukset.

Viistoilmakuva Launosten taajama-alueelta kohti itää. Kuva: Lopen kunta 2023.

Maiseman yleispiirteet

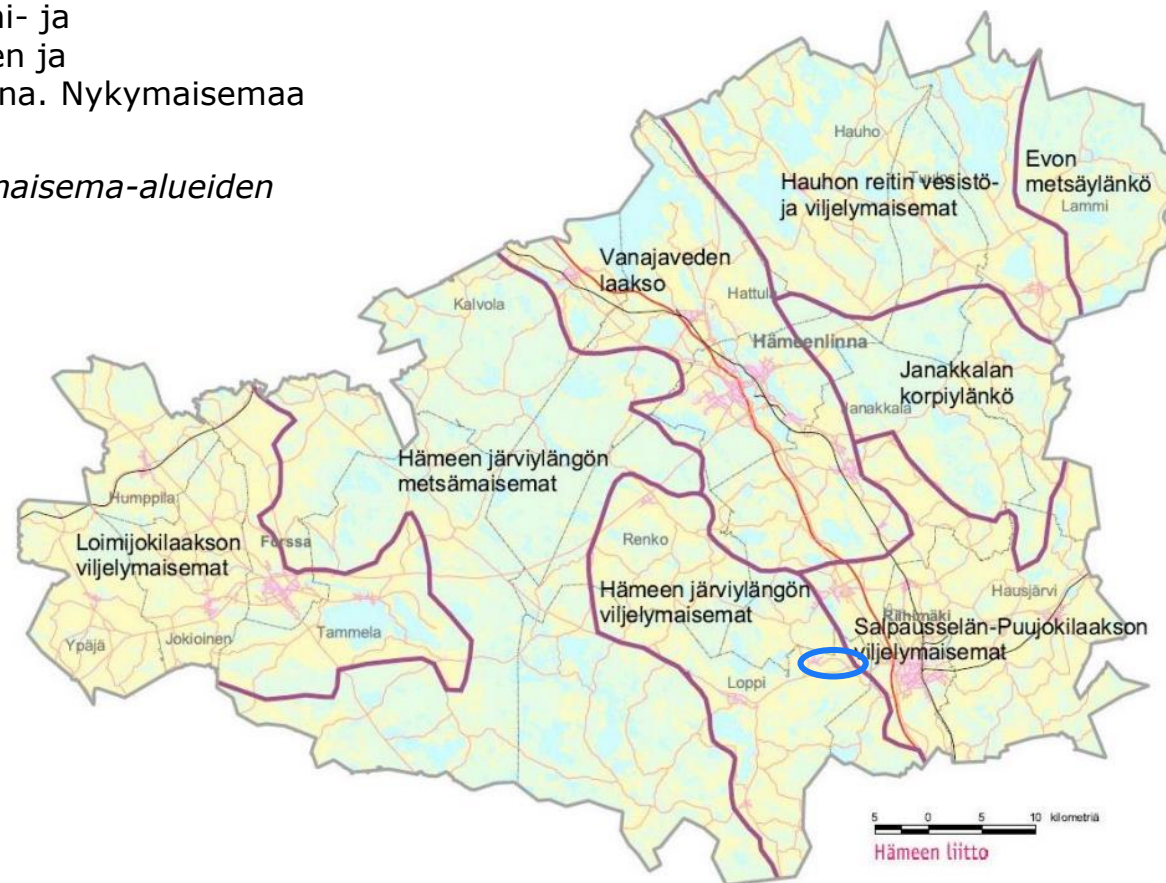
Selvitysalue kuuluu valtakunnallisessa maisemamaakuntajaossa Hämeen viljely- ja järvimaan maisemamaakuntaan ja tarkemmassa jaottelussa Tammelan yläköseutuun. Valtakunnallista maisemamaakuntajakoa on tarkennettu vuonna 2003 laaditussa Hämeen maakunnallisen maisemaselvityksen maisematyypijaossa, jossa tarkastelualue sijoittuu Hämeen järviylängön viljelymaisemien alueelle.

Hämeen järviylängön viljelymaisemille on tyypillistä laaksojen sekä moreeni- ja harjuselänteiden mosaiikkimainen vuorottelu. Maisemassa se näkyy peltojen ja metsäsaarekkeiden pienialaisena vaihteluna sekä kumpuilevina viljelyaukeina. Nykymaisemaa leimaa maisemallinen pienipiirteisyys ja pitkän historian tuntu.

Lähde: Hämeen liitto 2016. Kanta-Hämeen maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi 2016.

Viistoilmakuva Launosten alueelta. Kuvassa näkyy hyvin metsäsaarekkeiden ja peltojen pienipiirteinen vaihtelu. Kuva: Lopen kunta 2023.

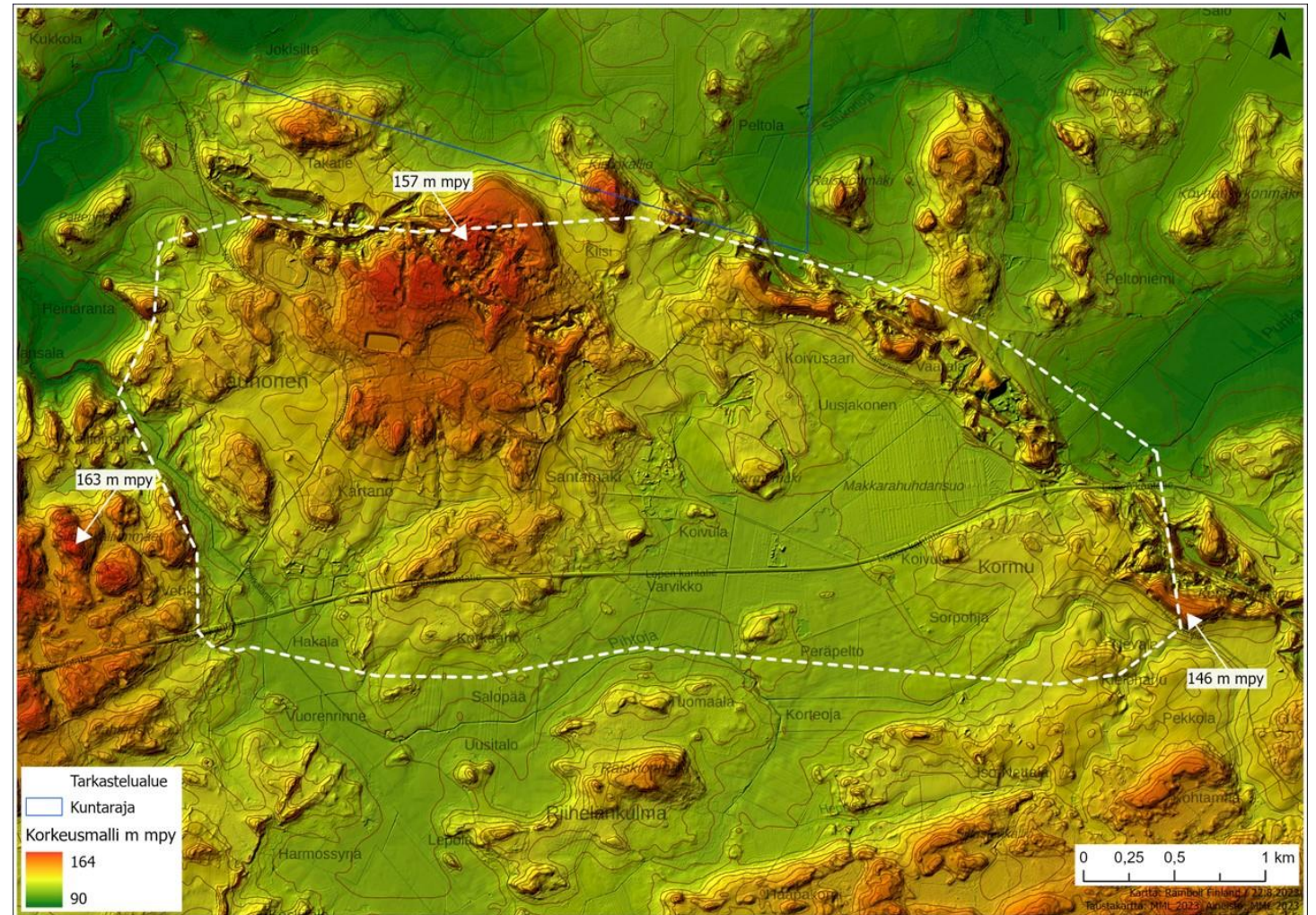

Kartalla on esitetty Hämeen maakunnallinen maisematyypijako. Kuvalähde: Somerpalo, Sirpa 2003. Hämeen maakunnallinen maisemaselvitys. Hämeen liitto.

Maastonmuodot

Tarkastelualueen maaston muodot ovat melko vaihtelevia.

Alueen korkein kohta kohooa Launosten taajaman pohjoispuolella, jossa maanpinnan korkeus kohoaa noin 158 m mpy tasolle. Korkeita maanpinnan muotoja on myös Kartanontien pohjoispuolella harjulla, Ilomäen ympäristössä Launosten taajaman eteläpuolella sekä Kormun alueella Koukkulanharjulla. Matalimmat alueet sijoittuvat tarkastelualueen peltoaukeille sekä Makkarahuhdansuolle. Maanpinnan taso on matalimmillaan noin 95 m mpy.

Kartanontien varrelta aukeaa näkymiä alaville, mutta loivasti kumpuileville peltoaukeille.

Maaperä

Tarkastelualueen maaperä muodostuu pääosin pohjamaalajeiltaan hiedasta, hiekasta, hiekkamoreenista sekä savesta.

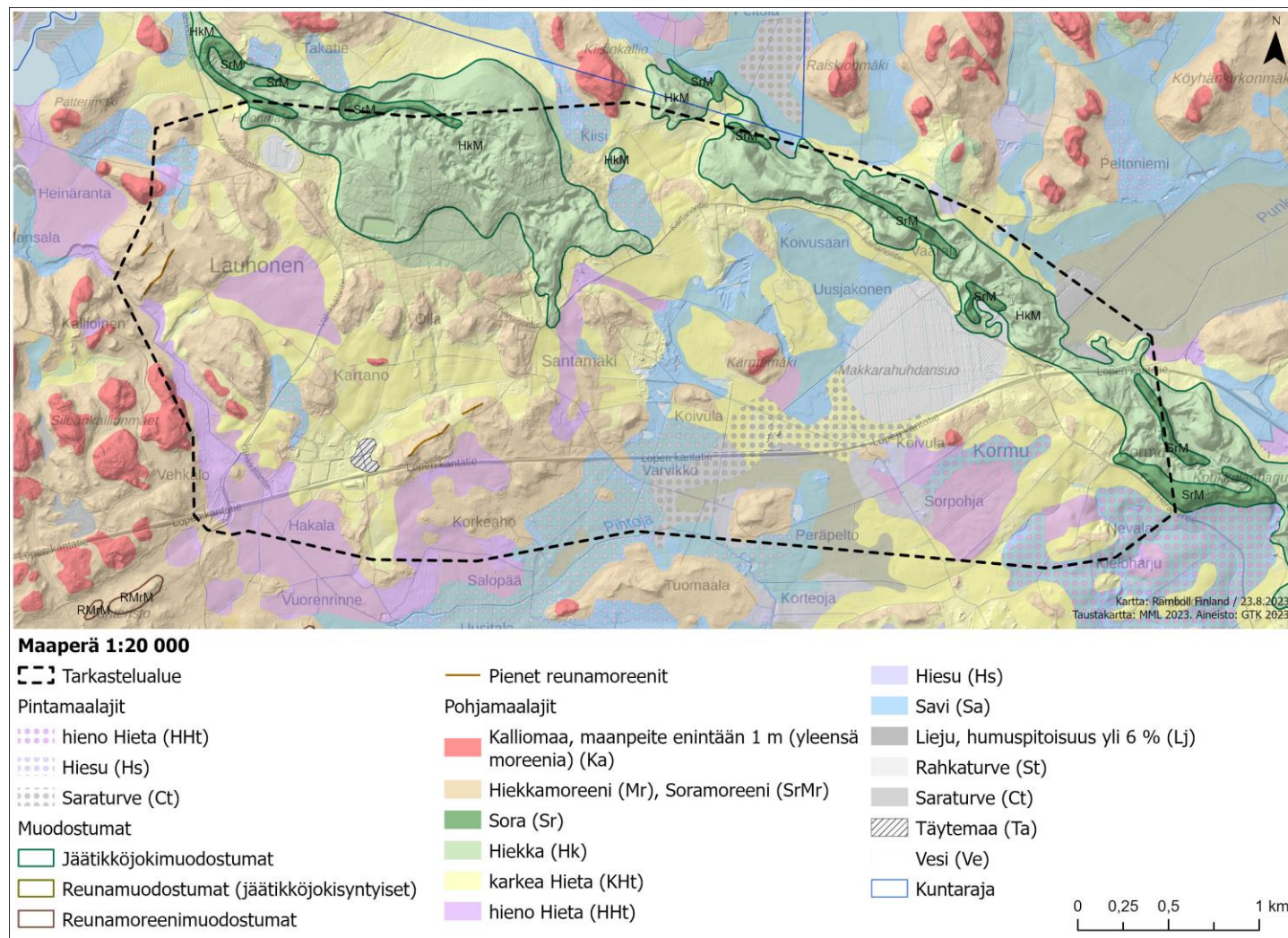
Launosten alue koostuu pääosin karkeasta hiedasta, hienosta hiedasta, hiekasta sekä hiekkamoreenista. Kormun alue koostuu pääosin karkeasta hiedasta, hienosta hiedasta, hiekasta sekä savesta.

Riihimäentien pohjoispuolella sijaitseva Makkarahuhdansuo on rahkaturvetta ja Riihimäentien eteläpuolella sijaitseva Pihtojansuo saraturvetta. Tarkastelualueella sijaitsevat Launosten ja Kormun alueiden harjut ovat pääosin sora- ja hiekkavaltaisia harjuja.

Kartanontien pohjoispuolella on harjussa maa-ainesten ottoalue.

Makkarahuhdansuo on ojitettu ja siellä kasvaa tiheää männikköä ja paikoin koivikkoa.

Metsäalueiden monimuotoisuus

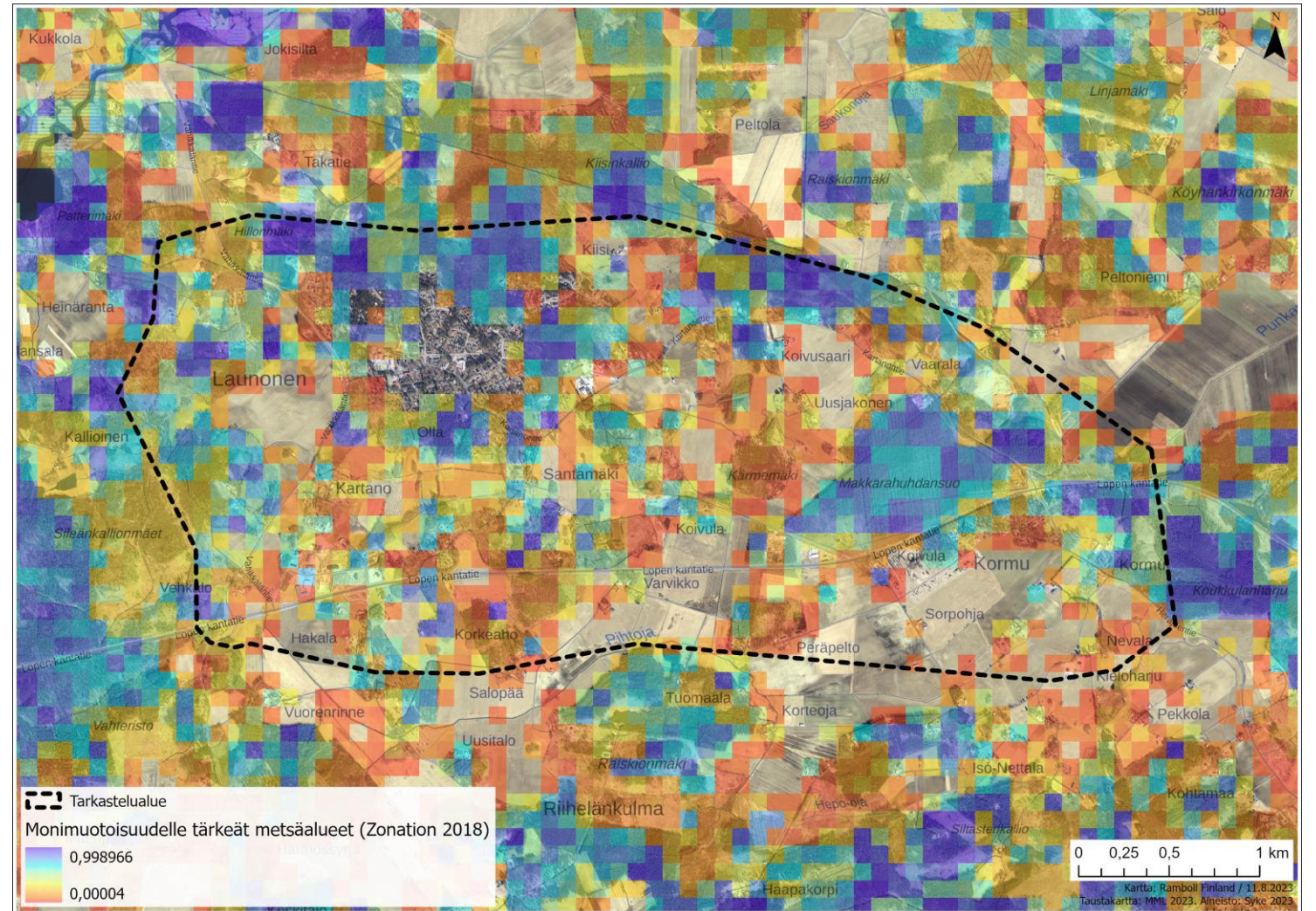
Kartalla on esitetty Zonation-analyysi, joka kuvaa Suomen metsien monimuotoisuus-arvoja.

Tarkastelualueen monimuotoisimmat alueet Zonation-analyysin mukaan ovat Makkarahuhdansson alue sekä tarkastelualueen pohjois-itäreunaan sijoittuva harjualue. Harjualueelta on paikoin katkevia, mutta kuitenkin ympäristöä monimuotoisemmat yhteydet Kormusta kaakon suuntaan sekä Launosista luoteen suuntaan kohti Kesijärveä.

Puustoiset ja luonnonympäristöltään monimuotoisimmat yhteydet ovat tärkeitä ekologisia käytäviä, joita eri eläinlajit voivat hyödyntää siirtyessään laajempien elinympäristöjen välillä.

Koukkulanharjun metsän reunaa Riihimäentien varrella, Kormun koulun takana.

Maiseman ja kulttuuriympäristön arvokohteet ja -alueet

Tarkastelualueella sijaitsee useita maiseman ja kulttuuriympäristön arvokohteita sekä -alueita. Launosissa on sekä valtakunnallisesti kuin myös maakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä. Kormun alue on taas maakunnallisesti merkittävää maisema-aluetta sekä rakennettua kulttuuriympäristöaluetta.

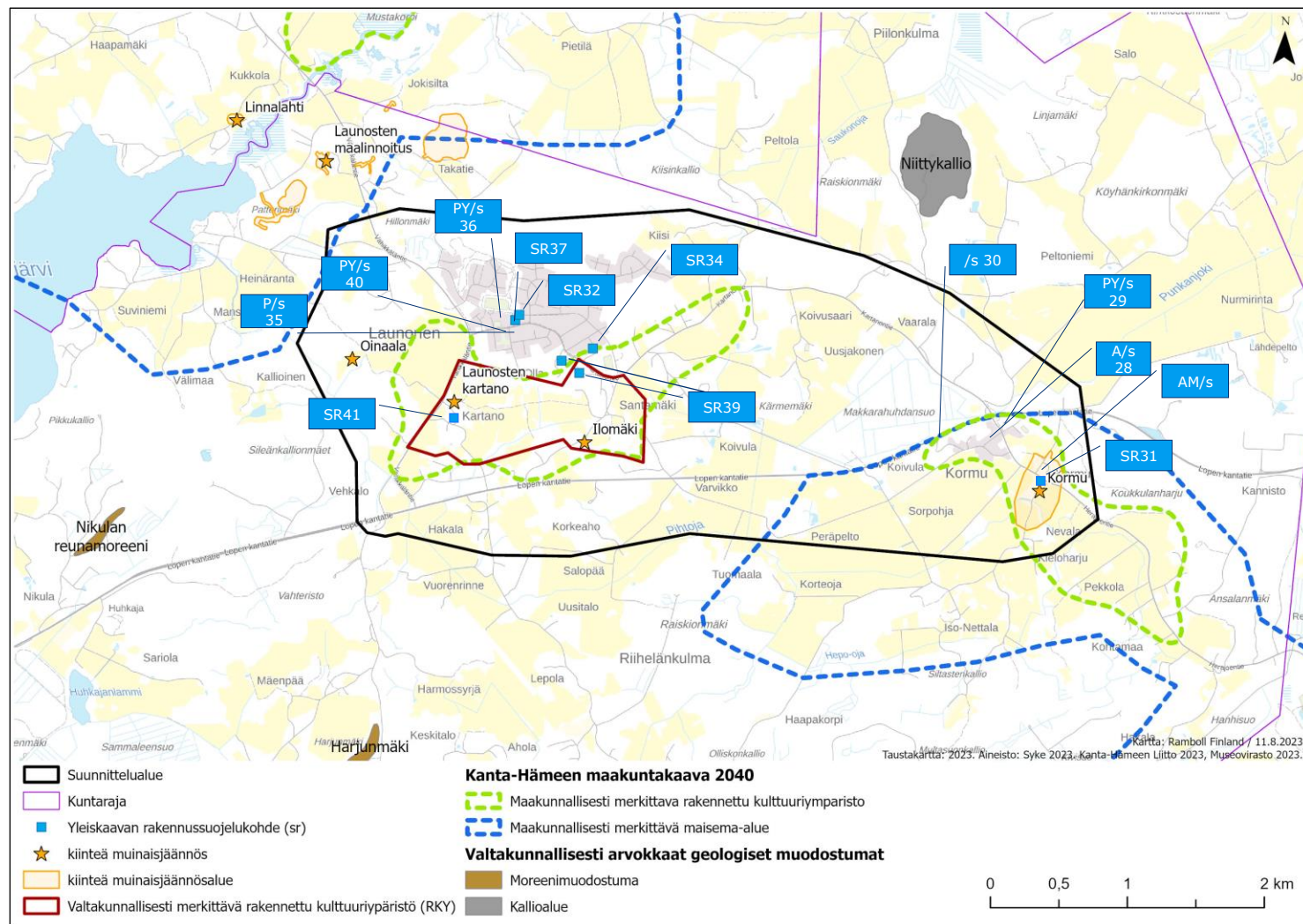
Alueella sijaitsee yhteensä 4 kiinteää muinaisjännöstä: Oinaala, Launosten kartano, Ilomäki ja Kormu.

Launosten alueella sijaitsee 5 ja Kormussa 1 yleiskaavalla suojeltua rakennussuojelukohdetta:

- SR 31 Uusitalo eli Kormun kartano
- SR 32 Asema
- SR 34 Kansallistalo
- SR 37 Majatalo
- SR 39 Santamäki (SR-alue ja SR-kohde)
- SR 41 Vanhakartano

Lisäksi Launosten yleiskaavassa on osoitettu merkinnällä /s alueita, joilla ympäristö säilytetään. Näihin kohteisiin kuuluvat tarkastelualueella kaavaselistuksessa kuvatut:

- A/s 28 Hakalan seutu
- PY/s 29 Kormun koulu
- /s 30 Mäkikujan talot (Huom. kaavakartalla kohde on osoitettu virheellisesti Kormun kartanon alueelle)
- P/s 35 Kauppala
- PY/s 36 Launosten koulu
- PY/s 40 Seurala

Maiseman ja kulttuuriympäristön arvoalueet, kohdekuvaukset: Launonen

Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö: Santamäen kartanomaisema

Santamäen kartano kuuluu pieniin etelähämäläisiin kartanoihin, joiden monipuolinen rakennettu ympäristö edustaa useita historiallisia vaiheita ja tyylipiirteitä. Paloheimo -suvun vaiheiden kautta Santamäen kartano liittyy Riihimäen seudun teolliseen historiaan.

Kartanoalue on rakentunut useassa vaiheessa ja käsittää mm. kolme eriaikaista päärakennusta. Santamäen kartanomiljöötä leimaa hoidettu puisto ja sitä ympäröivät pitkät kiviaidat. Länsipuolella Santamäen kartanon maisema yhdistyy Launosten kartanon peltoihin ja rakennettuun ympäristöön.

Santamäen pihapiirissä on kolme päärakennusta 1800- ja 1900-luvun alkupuolelta. Rakennuksiin liittyy puisto ja maisemaa jäsentävät pitkät koivurivit. Aluetta kiertää kiviaita. Talousrakennuksista vanhimpia ovat hirrestä salvotut viljamakasiini ja talli 1870-luvulta. Työväen asuinrakennukset ovat 1890- ja 1910-luvuilta. Kivikartanon pihapiirissä on vesitornirakennus 1890-luvulta. Santamäen kartanoon on liittynyt myös monipuolista tuotantotoimintaa.

Lähde: Museovirasto 2009. www.rky.fi.

Maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö: Launosten - Santamäen kulttuurimaisema

Alueen maisemakuvaa leimaavat kaksi kartanoa, Launonen ja Santamäki, joihin liittyy monipuolista elinkeinohistoriaa. Launosten kartano on muodostunut 1680-luvulla kolmesta Göran Brünowille lahjoitetusta tilasta. Myöhäistä uusklassismia edustava päärakennus on vuodelta 1878. Santamäen kartano on muodostunut Seppälän säteriratsutilasta. Vanhin päärakennus on rakennettu useassa eri vaiheessa 1800-luvulla, seuraava on vuodelta 1894 (ark. H. R. Helin). Uusin päärakennus valmistui 1920 (ark. Yrjö Sadeniemi). Rakennusten ympäristö on hoidettua puistoa. Mäellä sijaitseva Kansallistalo on 1900-luvun alkuvuosilta.

Lähde: Hämeen liitto 2019. Hämeen maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt.

Launosten kartano vuodelta 1878.

Santamäen kartanomaisemaa kiviaitoineen.

Maiseman ja kulttuuriympäristön arvoalueet, kohdekuvaukset: Kormu

Maakunnallisesti merkittävä maisema- alue: Vantaanjoen-Kormun kulttuurimaisemat

Rajauksessa on mukana Kormun ja Hiivolan viljelymaisemat, Silmäkenevan suoalue ja Vantaanjoki. Alueen kulttuurimaisema on tasapainoista ja eheää. Silmäkeneva on maakunnan merkittävimpiä kivikautisten muinaisjäännösten tihentymiä. Kulttuurimaiseman kohokohtia ovat maakunnallisesti merkittävät rakennetut ympäristöt Kormun kartanon kulttuurimaisema sekä Hiivolan kulttuurimaisema.

Maisema-alueen topografia on vaihtelevaa ja pienipiirteistä. Alueen maisemallisen rungon muodostavat metsäselänteet ja niiden väliset viljellyt avoimet laaksot. Vanha asutus on sijoittunut harjujen liepeille. Karjatalous on ollut alueella aiemmin tärkeää ja kaskeaminen on jatkunut alueella pitkään. Kartanokulttuuri on vaikuttanut alueen maisemaan.

Lähde: Hämeen liitto 2016. Kanta-Hämeen maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi 2016.

Maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö: Kormun kartano ja kulttuurimaisema

Kormun kartano on muodostunut 1600-luvulla. Vanha päärakennus on ilmeisesti 1800-luvun alkupuolelta, uudempi vuodelta 1872. Kartanoalueen luoteispuolella on kymmenkunta työväen asuinrakennusta 1910-luvulta.

Lähde: Hämeen liitto 2019. Hämeen maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt.

Kormun kartanon kulttuurimaisemaa. Näkymä Herajoentieltä kohti länttä ja viljelylaaksoa.

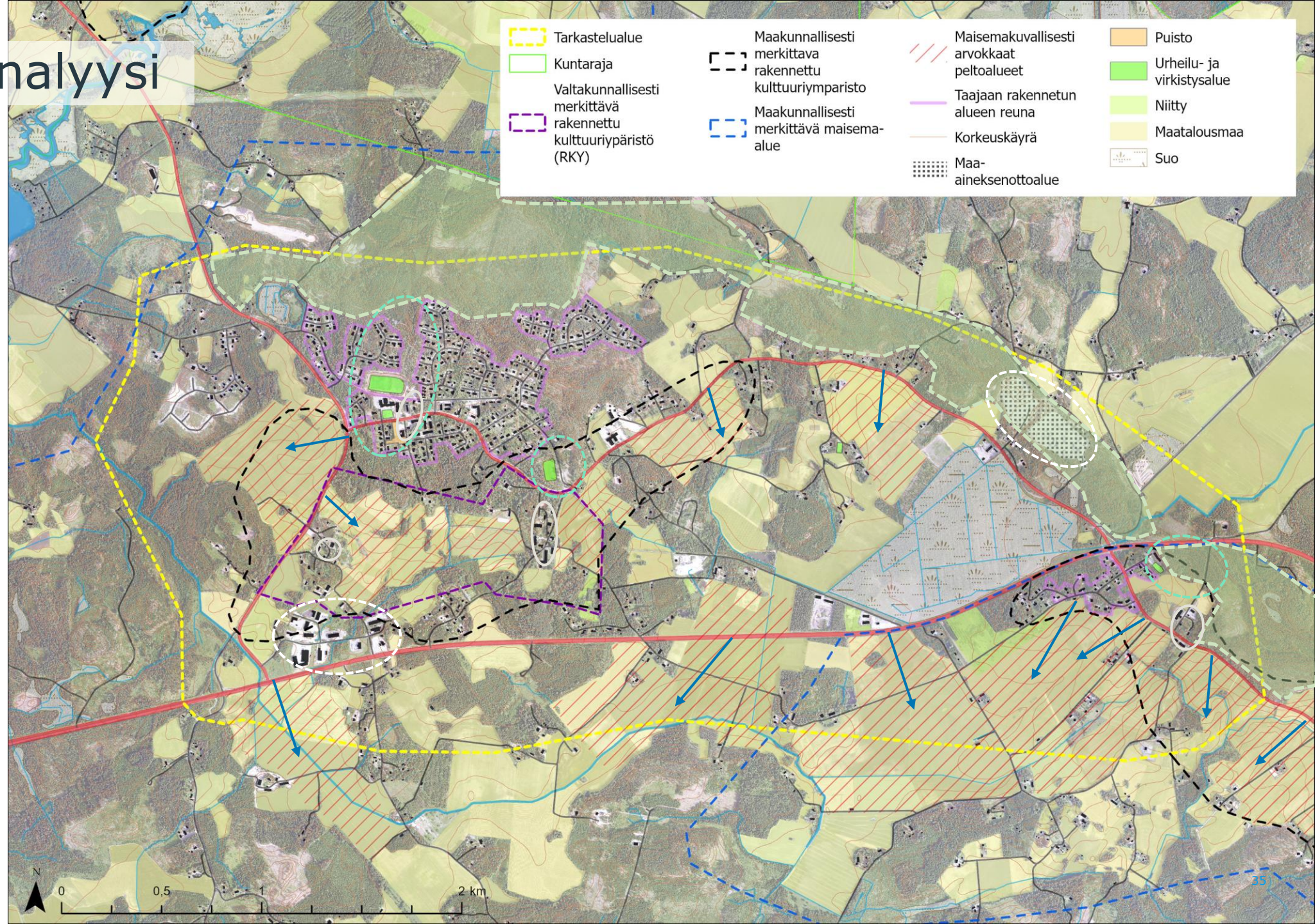
Kormun kartanon uudempi päärakennus Herajoentien varrella.

Maisema-analyysi

Maisemakuva-analyysi kehittämisenäkökulmien tausta-aineistoksi: maiseman piirteet ja arvot

- Luonto- ja virkistysarvot harjumetsissä
- Kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti tärkeä kokonaisuus
- Lähiympäristön virkistysarvot
- Tärkeä näkymäsuunta
- Maisemallisesti jäsentymätön ja ympäristöltään viimeistelemätön alue
- Maisemavaurio (Vaaralan maa-ainestenottoalue)

Tarkastelualue	Maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö	Maisemakuvallisesti arvokkaat peltoalueet	Puisto
Kuntaraja	Maakunnallisesti merkittävä maisema-alue	Taajaan rakennetun alueen reuna	Urheilu- ja virkistysalue
Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY)		Korkeuskäyrä	Niitty
		Maa-aineksenottoalue	Maatalousmaa
			Suo

Maisema, kulttuuriympäristö ja luonto: SWOT-analyysi

Vahvuudet

- + Harjumaasto lähiluontona ja virkistysalueena.
- + Maaseudun kulttuurimaisemat säilyttäneet paikoin hyvin historiallisia piirteitään ja pienipiirteisyyttä.
- + Hyvin ylläpidetyt kulttuurihistorialliset rakennukset ja ympäristöt.

Heikkoudet

- Soranotto on osittain rikkonut harjuselänteiden jatkuvuuden ja maisema on soranottoalueella vaurioitunut.
- Riihimäentien varrella palvelukeskittymän ympäristö jäsentymätön eikä liity muun ympäristön maisemallisiin piirteisiin.
- Launosissa taajamakuullisia puutteita liittyen katu- / tieympäristön kuntoon ja / tai varusteisiin.

Mahdollisuudet

- Ekologisten yhteyksien säilyttäminen erityisesti metsien välillä.
- Virkistyskäytön kehittäminen harjulla. Tasapaino metsätalouden, luonnonarvojen, maiseman ja virkistysarvojen välillä on löydettävissä hyvän suunnittelun ja inventointien kautta.
- Suunnittelualueen soranottoalueet on syytä maisemoida ja ottaa soranoton päätyttyä virkistysalueiksi.
- Muinaisjäännöksistä tiedottaminen maastossa.

Uhat

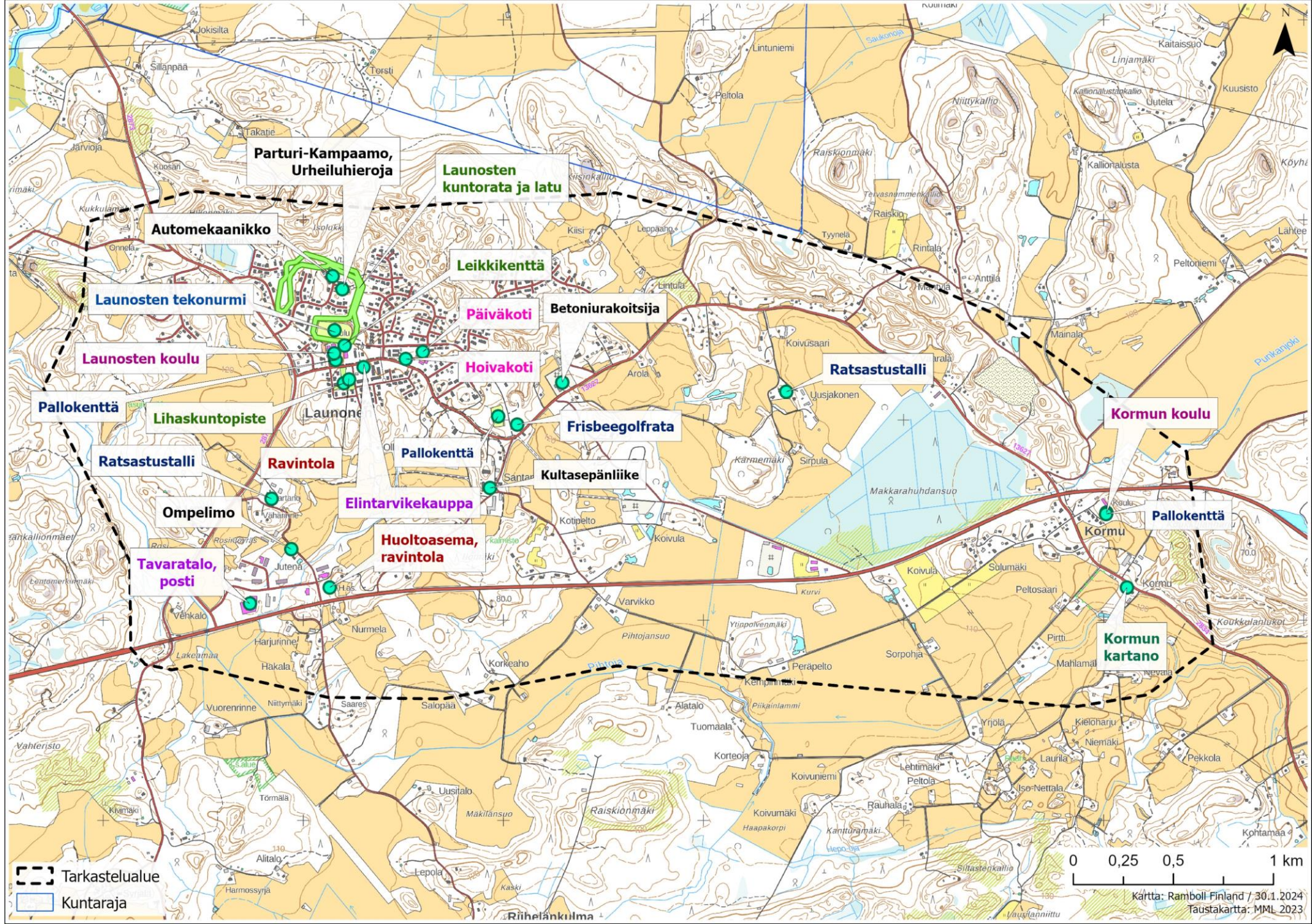
- Rakentaminen perinteistä kyläkuvaa muuttavalla tavalla.
- Rakennusperintökohteiden rappeutuminen, mikäli jäävät ilman käyttöä.
- Pirstoutuvat metsät ja muut luontoalueet.
- Lisääntynyt rakentaminen ja asumistiiveyden kasvu kasvattaa myös maaston kulumista lähiympäristössä. Harjumaaston ja muiden kulutukselle herkkien alueiden virkistysreitistön huolellinen suunnittelu ja yhteensovittaminen rakennetun ympäristön kanssa tuo haastetta alueen suunnitteluun.

Elinvoimaisuus ja palvelut

Palvelut

Tarkastelualueen suurin palvelukeskittymä on Launosten taajama-alue, josta löytyy muun muassa päiväkotia, hoivakotiä, koulu, useita urheilu- ja virkistyspalveluita sekä kaupallisia palveluita.

Kormun alueelta löytyy vähemmän palveluita. Alueelta löytyy koulu, pallokenttä sekä Kormun kartano. Kormun kartano toimii muun muassa kahvilana kesäisin.

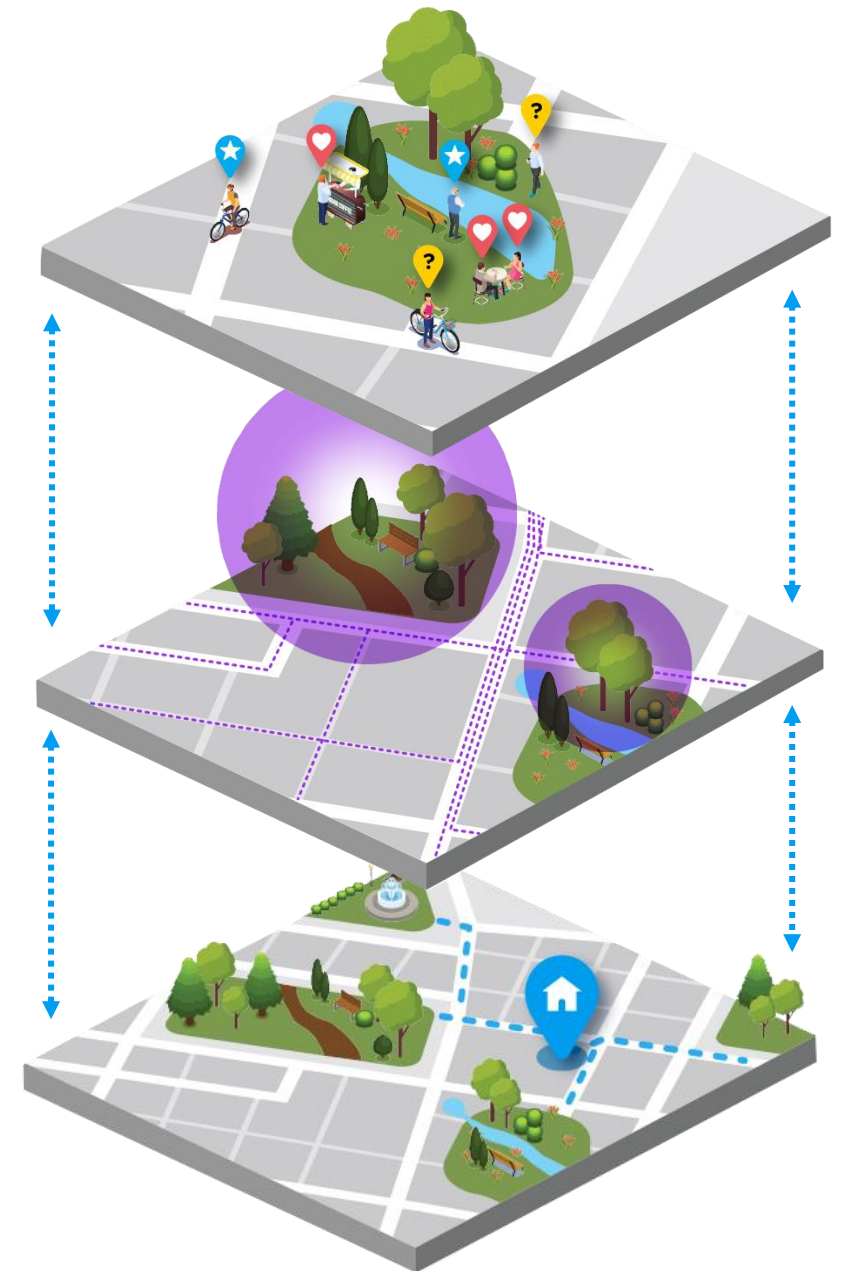

LIVCY by Ramboll -elävyysanalyysi

Selvitysalueen erilaisten palveluiden merkittävyyttä, monipuolisuutta ja alueiden käveltävyyttä on arvioitu hyödyntämällä Rambollin kehittämää **LIVCY-elävyysanalyysiä**. Analyysin pohjana on paikkatietoaineisto, johon on koottu lukuisista avoimista tietokannoista tietoa kaupallisten ja julkisten palveluiden, joukkoliikenteen pysäkkien, urheilu- ja liikuntapalveluiden, viheralueiden sekä kulttuuripalveluiden sijainnista.

Aineistoa on painotettu niiden merkittävyydellä keskimääräisen arkiliikkumistarpeen kannalta sekä alueella sijaitsevan väestömäärän mukaan. Näin muodostuva LIVCY-kokonaisindeksi kuvaa alueen palveluiden monimuotoisuutta ja saavutettavuutta kävellessä.

Livcy auttaa löytämään alueen vahvuudet ja vetovoimatekijät sekä tunnistamaan kehityskohteet. Tieto palveluiden saavutettavuudesta helpottaa kaupungeja ja kuntia ymmärtämään monipuolisesti eri alueidensa tarpeita. Livcy:n tuloksista päätöksentekijät, suunnittelijat ja sijoitusyhtiöt saavat työnsä tueksi helposti omaksuttavan indeksin kaupunkialueen elävyydestä.

LIVCY-tarkastelu:

ARJEN PALVELUIDEN KESTÄVÄ SAAVUTETTAVUUS

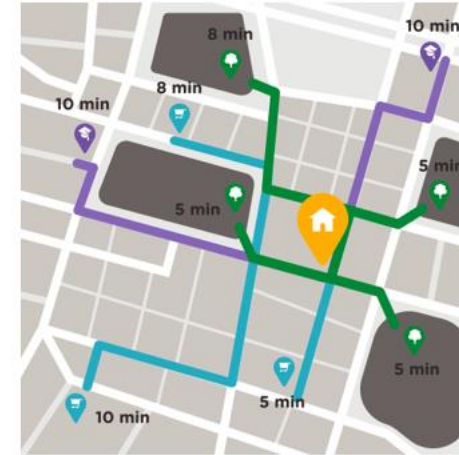
LIVCY-tarkastelussa keskiössä on alueen elävyys ja sujuva arki asukkaiden näkökulmasta. Tarkastelussa alue saa indeksiluvun 0-100 kuvaten, miten hyvin erilaiset arjen palvelut ovat saavutettavissa kävellen (läheisyys ja monipuolisuus). Mitä monipuolisemmin lähistöltä löytyy palveluita, sitä enemmän ympäristö aktivoi käyttämään palveluita kestävillä liikkumismuodoilla edistään asukkaiden terveyttä sekä alueen kokonaiselinoimaa.

Etäisyydet on pisteytetty (0-100) niin, että mitä lähempänä palvelu sijaitsee, sitä enemmän pisteitä. Nolla pistettä saa, jos etäisyys on yli 3 km.

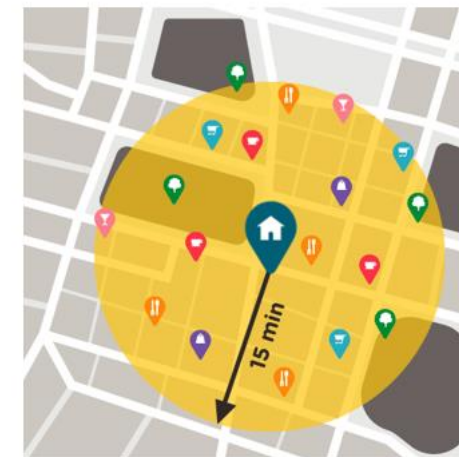
Palvelut on painotettu arvioidun käyntiuseuden perusteella → saadaan yksi kokonaissaavutettavuutta kuvaava indeksiluku 0-100 ruudulle.

Indeksiluku	Selite
0	Heikko - palvelut eivät ole kävellen saavutettavissa
25	Tyydyttävä - lähes kaikki palvelut ovat pitkän kävelymatkan (25 min) tai pyörällä saavutettavissa
50	Kohtalainen - lähes kaikki palvelut ovat alle 20 min kävelymatkan etäisyydellä
70	Hyvä - lähes kaikki palvelut ovat alle 15 min kävelymatkan etäisyydellä
85	Erinomainen - lähes kaikki palvelut ovat alle 10 min kävelymatkan etäisyydellä
95	Huippu - lähes kaikki palvelut ovat alle 5 min kävelymatkan etäisyydellä

SAAVUTETTAVUUS, etäisyys lähimpään, min

SEKOITTUNEISUUS JA TIHEYS (INTENSITEETTI), lkm 15 min matkan sisällä

LIVCY yleisindeksi

LIVCY-tarkastelun palvelukategoriat

Kauppa ja palvelut

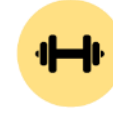
Koulutus- ja terveyspalvelut

Liikenne ja liikkuminen

Viheralueet

Liikuntapalvelut

Kulttuuri

Kauppa ja palvelut

- Apteekki
- Päivittäistavara-kauppa
- Laajan valikoiman päivittäistavara-kauppa (hyper- tai supermarket)
- Ravintola / kahvila
- Erikoiskauppa

Koulutus- ja terveyspalvelut

- Peruskoulu
- Lukio
- Päiväkoti
- Terveyskeskus / -asema

Liikenne ja liikkuminen

- Julkisen liikenteen pysäkki
- Hyvän palvelutason pysäkki (vähintään kolme lähtöä tunnissa)

Viheralueet

- Rakennetut viher- ja virkistysalueet
- Virkistys- ja kuntoilureitit
- Leikkipaikat

Liikuntapalvelut

- Kuntokeskukset
- Pallokentät
- Lähiliikuntapaikat
- Uimapaikat ja -hallit

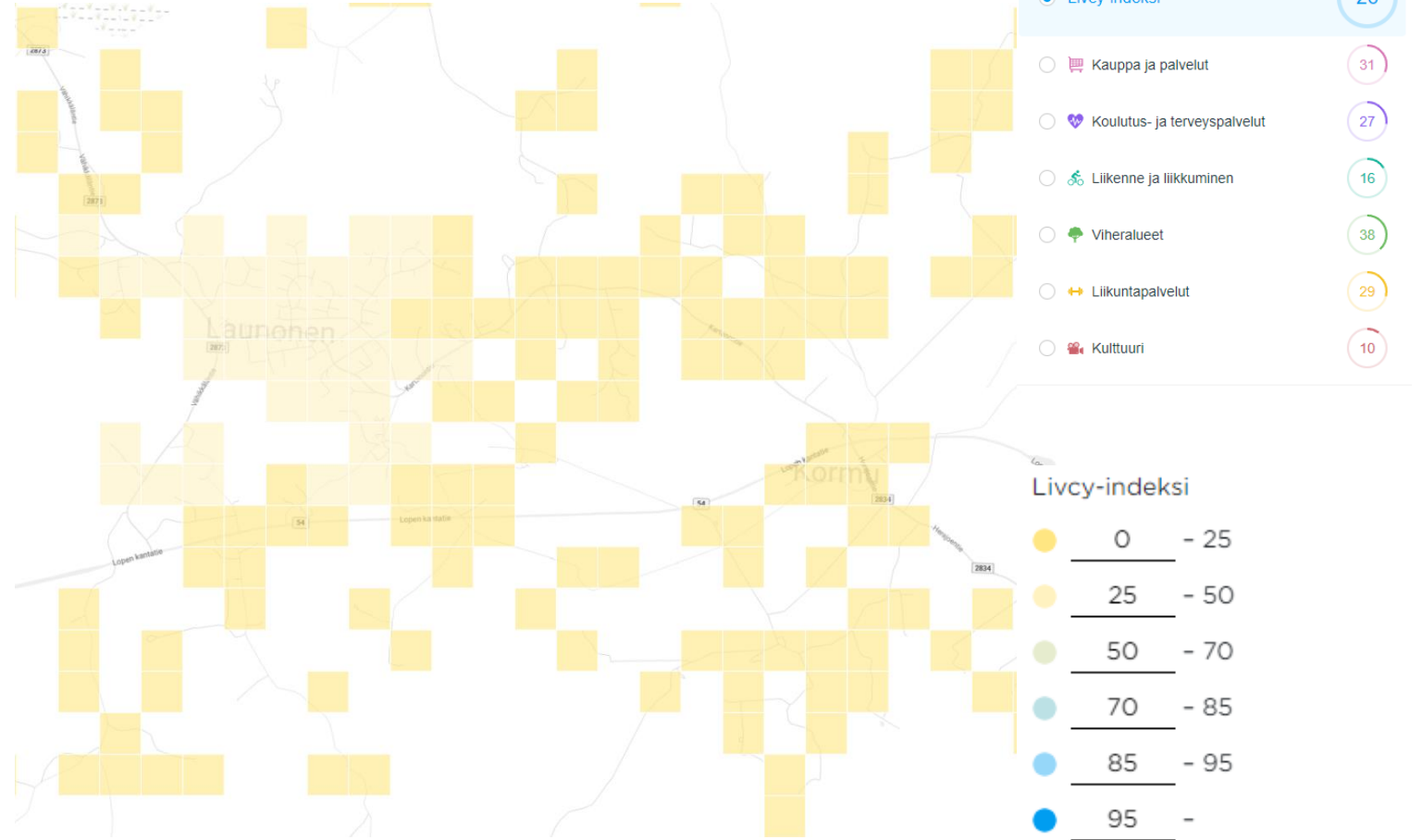
Kulttuuri

- Kirjasto
- Muu kulttuuripalvelu (teatteri, elokuva, museo, konsertti)

Yllä luetellut palvelut ovat tällä hetkellä LIVCY:n saavutettavuuslaskelmissa käytettävät toiminnot.

LIVCY-tarkastelu

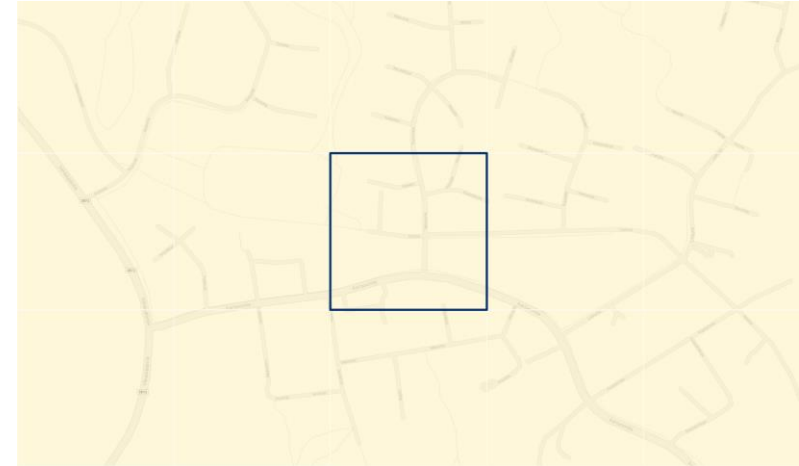
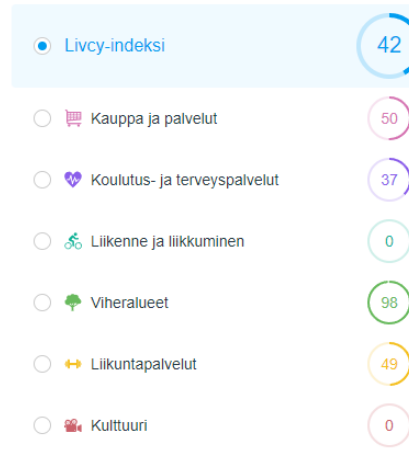
- Launosten alueella Livcy-kokonaisindeksi on tyydyttävällä tasolla, eli osa palveluista on saavutettavissa pitkän kävelymatkan (25 min) tai pyöräilymatkan päässä tai autolla.
- Kormun alueella Livcy-kokonaisindeksi on heikolla tasolla, eli suurin osa palveluista ei ole kävellen saavutettavissa.
- Launosten ja Kormun elävyysindeksit ovat melko tyypillisiä vastaaville taajama-alueille.
- Lopen kunnan Livcy-kokonaisindeksi on 26, joka on tyydyttävän tason alarajalla.

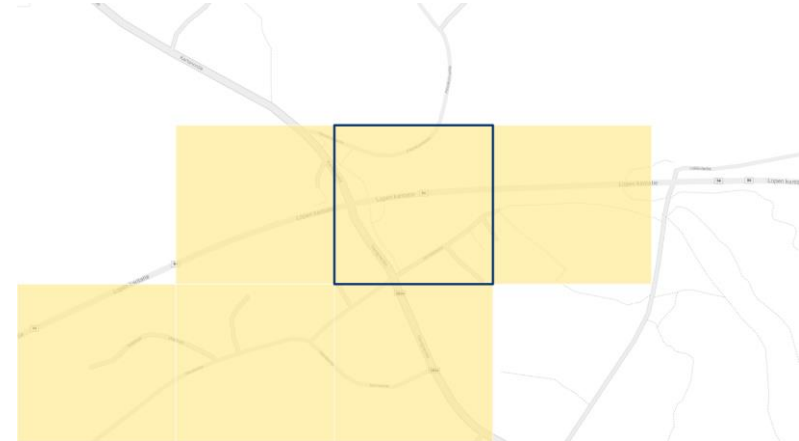
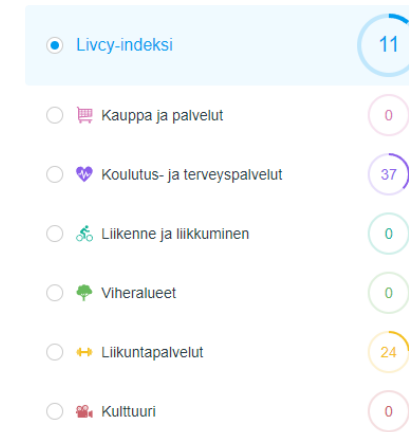
Kuvat: Livcy-karttapalvelu

Keskeiset havainnot

- Launosten alueella kaupan ja palveluiden sekä viheralueiden indeksit nousevat kokonaisindeksiä korkeammiksi. Kaupan ja palveluiden indeksilukua laskee eniten apteekin puute.
- Kormun alueella ei koulun ja sen pallokentän lisäksi juuri ole kävelen saavutettavia palveluita. Viheralueiden indeksiluku muodostuu rakennetuista viheralueista ja kuntosaloista. Luvussa ei ole huomioitu esimerkiksi maaseudulla tärkeitä metsäalueita.
- Launosten ravintolapalvelut ovat parantuneet aineiston keräämisen jälkeen, kun Ravintola Wanha Seurala avattiin vanhaan työväentaloon.
- Launosten alueella liikuntapalvelut ovat kuntosalia- tai keskusta lukuun ottamatta hyvin saavutettavissa kävelen. Lähin uimapaikka on pyöräilymatkan päässä Kesijärvellä.
- Erityisesti Kormun alueella tehokkain tapa parantaa palveluiden saavutettavuutta on pyöräliikenteen yhteyksien kehittäminen Launosten tai Riihimäen suuntaan.
- Peruskoulut ovat hyvin saavutettavissa kävelen molemmilla alueilla, minkä lisäksi Launosissa on myös päiväkotia. Koulutus- ja terveystilavien indeksilukua laskevat lukio sekä julkiset terveystilat, jotka ovat kauempana lähialueen suuremmissa keskuksissa.

Launosten keskustassa on 6 ruutua, joissa Livcy-indeksi nousee yli 40:n.

Kormun alueella Livcy-indeksi on 11.

Valtuustoseminaarin työpaja

Valtuustoseminaarin työpaja: Tavoitteita kehittämissuunnitelmalle

Valtuustoseminaarissa pidetyssä työpajassa kehittämissuunnitelmalta toivottiin painotusta erityisesti **arjen sujuvuuteen, turvallisuuteen** sekä **luontoon ja ympäristöön**. Myös talouden tasapainottamista, asukkaiden hyvinvointia, alue- ja yhdyskuntarakennetta sekä osallistavaa suunnittelua pidettiin melko tärkeinä. Matkailua ei nähty Launosten ja Kormun tapauksessa kovin tärkeänä teemana.

Tarkemmin alueiden kehittämiseltä toivottiin **viihtyisyyden kehittämistä, kävelyn ja pyöräilyn edistämistä** sekä **asukasmäärän kasvattamista**.

Kehittämisessä panostettavat asiat

Valtuustoseminaarin työpaja: SWOT-analyysin tuloksia

Vahvuudet

- **Sijainti** lähellä Riihimäkeä, hyvät yhteydet eteenpäin (liityntäpysäköinti). Launonen ja Kormu ovat Lopelle suuri mahdollisuus päästä Suomen merkittävimpään kasvukäytävän lähemmin kiinni.
- **Kulttuurihistoriallinen ympäristö** (maalaismiljö, kulttuurimaisema, kartanot)
- Rauhallisuus
- **Luonto** lähellä, hyvät virkistysalueet (mm. harjut)
- Kylätiet ja polut aktiivisessa virkistyskäytössä
- Launosissa harrastusmahdollisuuksia
- Koulut molemmissa kylissä
- Launosissa vuoropäivähoitopaikka
- Launosissa neuvola
- Jylhäkummun teollisuusalue
- Tokmanni
- Kormussa aktiivinen kyläyhteisö
- Lähellä Kesijärvi

Mahdollisuudet

- Kylätiet edullisempina pyörätien vaihtoehtona (ehkä ensivaiheessa ennen lopullista pyörätietä, pilottikokeilu?)
- Rivitaloille kysyntää
- Aurinkovoimala (vihreä energia, ulkoilureitit)
- Kormun ja Launosten yhteen kasvaminen (mm. Santamäki), vanha ratapohja
- Harrastusmahdollisuudet (uimaranta + urheilukenttä, frisbeegolf) vahvemmin myös markkinoinnissa esiin.
- Kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden edistäminen, oleskelun/viihtyisyyden kehittäminen erityisesti Launosissa
- Silmäkannon työpaikka-alueen täydennysalueet
- Kyläkeskuksien "somistaminen", esimerkiksi kesäkukat
- Maalaismiljöön hyödyntäminen kaavoituksessa

Heikkoudet

- Turvattomat kävely- ja pyöräliikenteen yhteydet Kormussa ja Launosten kyläkeskuksen ulkopuolella, mutkainen Kartanontie
- Launosissa heikko kyläyhteisö
- Esim. Launosten keskustan hoitamattomuus
- Suojatiet eivät aina "toimivissa" paikoissa

Uhat

- Heikko lapsiennuste, asukkaiden väheneminen
- Palveluiden pysyvyys
- Raskas liikenne kyläteiden esteenä?

Asukaskysely verkossa

VERKKOKYSELY

Kysely alueen asukkaille

Kysely toteutettiin 19.9. - 15.10.2023
karttapohjaisella kyselytyökalulla
Maptionnairella:
<https://app.maptionnaire.com/q/27kt4bc8hcu8>

156

Kyselyyn vastasi
156 henkilöä

445

Vastaajat jättivät
445 karttamerkintää

Suunnittelun alkuvaiheessa toteutettiin kaikille avoin verkkokysely. Kyselyllä selvitettiin:

- Tärkeimmät kehittämisteemat.
- Tärkeimmät kehittämistoimenpiteet kylittäin.
- Kylien erityispiirteitä ja ominaisuuksia.
- Karttavastauksina tärkeimmät paikat ja kohteet kylissä:
  - toimivat ja säilytettävät,
  - tulevaisuudessa kehitettävät tai lisättävät,
  - kylien sydämet
  - sekä paikkoja uudelle rakentamiselle.

Tuloksia on hyödynnetty suunnitelman laatimisen lähtökohtina. Tähän raporttiin on koottu yhteenveto tuloksista, lisäksi verkkokyselyn laajempi tulosraportti on tämän raportin liitteenä.

TOP5: Launosten ja Kormun kehittämisteemat

Kävelyn ja pyöräilyn edistäminen

Virkistyskohteiden ja -reitistön kehittäminen

Kylien elävyyden ja yhteisöllisyyden kehittäminen

Luonnon, kulttuuriympäristön ja maiseman arvokohteiden säilymisen turvaaminen

Liikenneinfran rakentaminen ja kunnossapito

VERKKOKYSELY

Launosten kylän
vastauksia

Näkemyksiä Launosista, joista yli puolet vastaajista olivat jokseenkin tai täysin samaa mieltä:

- Kylässä on hyvä tunnelma
- Kylässä on helppo liikkua kävellen ja pyöräillen
- Kylämme hienoja maisemia ja rakennuksia on vaalittu
- Kylä kehittyy koko ajan parempaan suuntaan
- Kylä on uusille asukkaille houkutteleva kohde

76

Launosa koskeviin kysymyksiin vastasi 76 henkilöä

55

Vastaajista 55 oli kylän asukkaita

TOP3+3: Miksi juuri Launosissa asutaan tai toimitaan

Viihtyisyys ja sopiva mittakaava

Henkilökohtainen historia, esim. sukulaisuussuhteet, perhesyyt

Asumiskulut

Koulutusta vastaava työpaikka alueella tai lähialueella

Lapsiperheiden huomioiminen

Jokin muu

Launosten erityispiirteet,

Joista tunnetaan:

- Luonto, luonnonläheisyys
- Hyvät ulkoilu- ja harrastusmahdollisuudet
- Rauhallisuus
- Sijainti
- Kartanot ja niiden historia
- Kyläpäiväkoti

Joista ei vielä tunneta:

- Hyvät ulkoilu- ja harrastusmahdollisuudet
- Luonto, luonnonläheisyys
- Sijainti
- Yhteistyö, yhteisöllisyys, ystävällisyys
- Kartanot
- Palvelut

TOP5: Launosten tärkeimmät kehittämiskohteet

Kävelyn ja pyöräilyn väylät

Julkinen liikenne

Liikenne, tiet ja kadut

Harrastustoiminta ja tapahtumat

Luonto ja virkistys

VERKKOKYSELY

Launosten tärkeä tai säilytettävä paikka TOP5+5

Launosten koulun ja urheilukentän ympäristö

"Nuorille tärkeä liikunta- ja harrastuspaikka"

Kaupan ja ravintolan ympäristö

"Potentiaalia kasvuun ja kehitykseen"

Metsä ja ulkoilureitit

"Hyviä luontopolkuja ja maisemia"

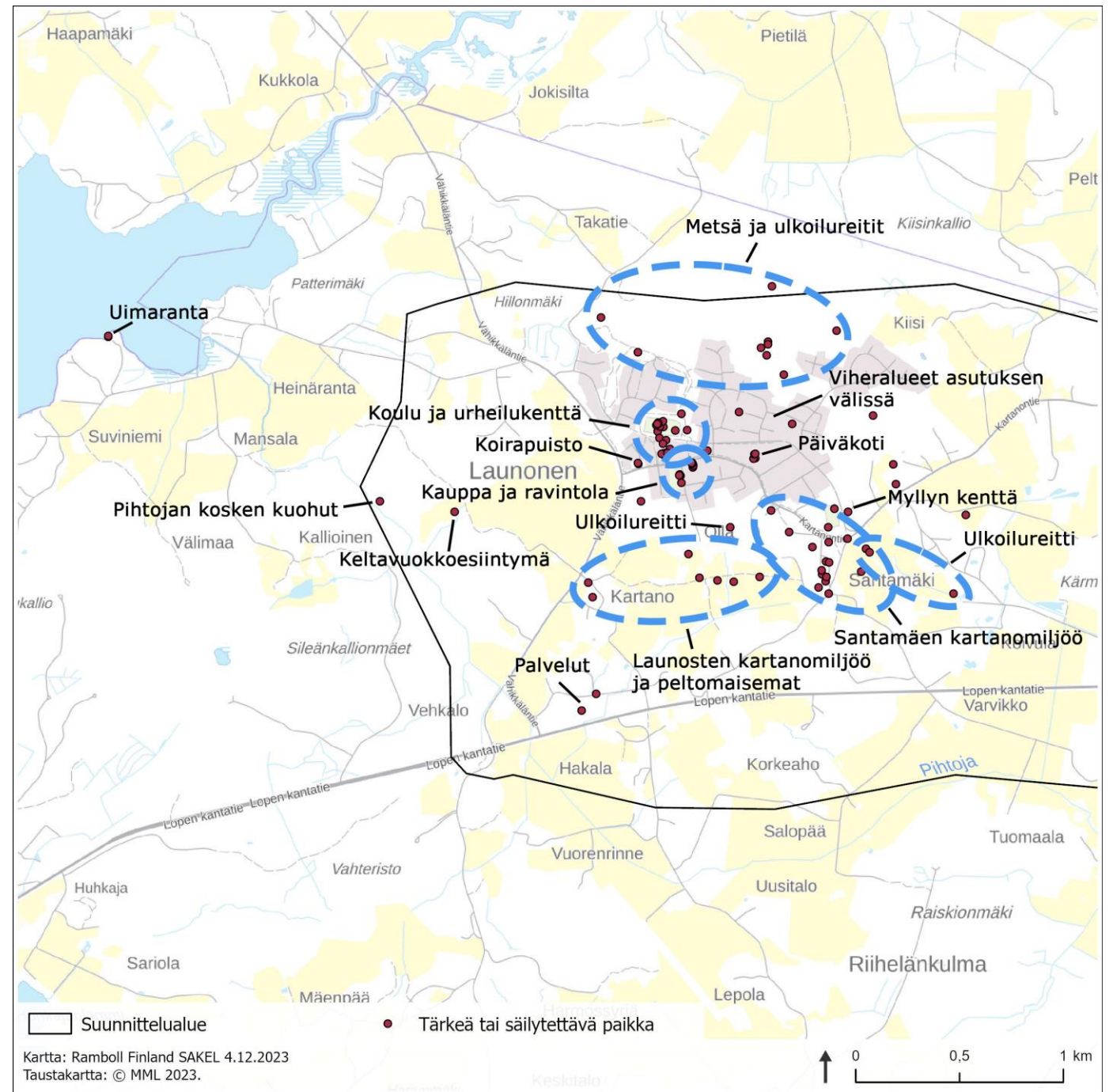
Launosten kartanomiljö ja peltomaisemat

"Arvokas maisemakokonaisuus"

Santamäen kartanomiljö

"Loppilainen mielenmaisema"

- Viheralueet asutuksen välissä
- Koirapuisto
- Ulkoilureitit
- Päiväkoti
- Myllyn kenttä

VERKKOKYSELY

Launosten kehitettävä tai lisättävä asia TOP5+5

Koulun, ravintolan ja kaupan alue

"Tämä alue on kylän keskusta ja siellä ihmiset liikkuvat"

Pyörätie Launonen-Kormu-Riihimäki

"Lisäisi varmuudella myös työmatkapyöräilyä Riihimäelle puhumattakaan virkistyspyöräilyä"

Urheilukenttä ja ulkoilureitit

"Hyvä paikka keskellä kylää koulun lähellä erilaisille liikuntamahdollisuuksille ja kokoontumispaikkana"

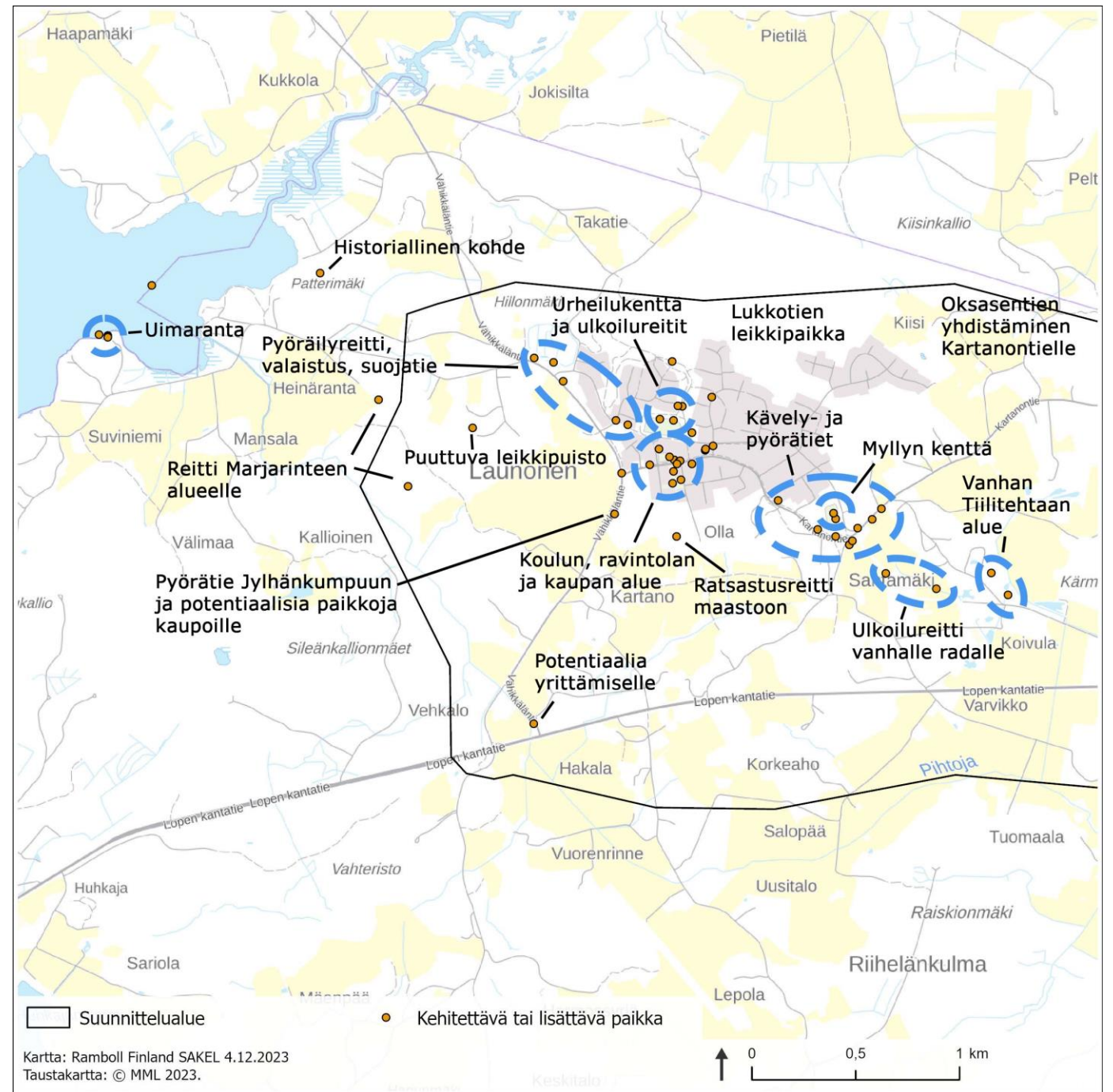
Ulkoilureitti vanhalle radalle

"Vanhan ratapohjan kautta saisi hyvän ja kiinnostavan kulttuuri/lenkkipolun"

Vanha Tiilitehtaan alue

"Kylien välinen unohdettu alue, jota kehittämällä ja rakentamalla voitaisiin kasvattaa näitä kahta kylää yhtenäisemmäksi alueeksi"

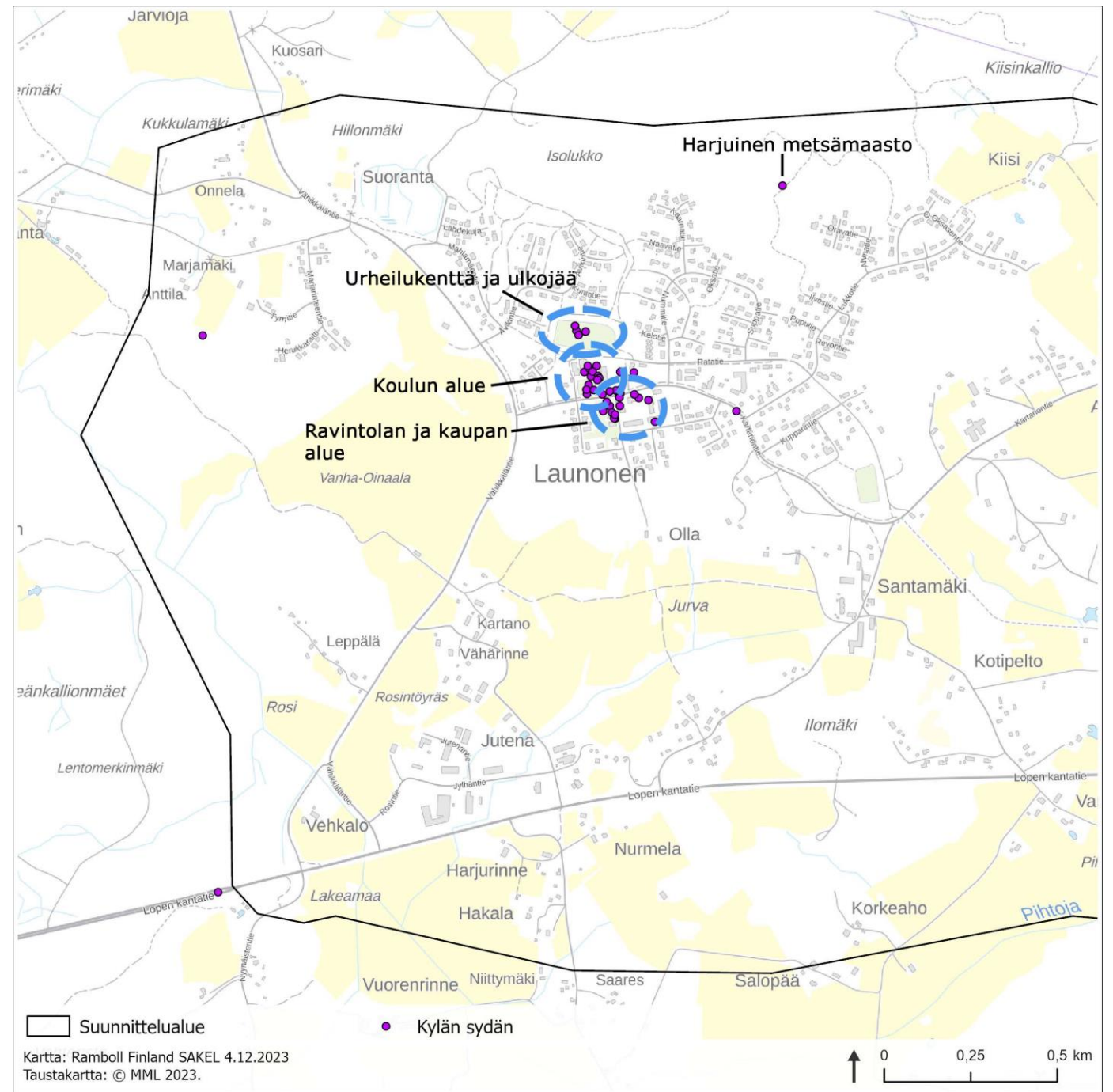
- Kyläilmeen siistiminen
- Liikenneturvallisuuden parantaminen: kävely- ja pyöräilyreitit, suojatiet, valaistus
- Myllyn kentän kehittäminen muuhun käyttöön
- Leikkipuistojen lisääminen ja parantaminen
- Uimarannan kehittäminen

VERKKOKYSELY

Launosten sydän
TOP5**Launosten koulu***"Kylän käyntikortti, kaikki ajavat tästä ohi"***Urheilukenttä***"Vaikuttaa olevan suosittu ulkoilualue lapsille kesät ja talvet"***Ravintola***"Täältä saa hyvää ruokaa ja kahvia, ilman että tarvitsee autoa startata"***Kauppa***"Hienoa, että olemme saaneet pitää oman kaupan"***Harjuinen metsämaasto***"Hemmetin hienot maisemat, ei moni usko ennen kun käy"*

- Kylän sydän Kartanontien molemmin puolin koulun, ravintolan ja kaupan alueella
- "Kylän keskustan kehittäminen paremmin asukkaita palvelevaksi"

VERKKOKYSELY

Kormun kylän
vastauksia

Näkemyksiä Kormusta, joista yli puolet vastaajista olivat jokseenkin tai täysin samaa mieltä:

- Kylässä on hyvä tunnelma
- Kylä on uusille asukkaille houkutteleva kohde
- Kylässä on aktiivista kylätoimintaa
- Kylämme hienoja maisemia ja rakennuksia on vaalittu
- Kylästä on helppo liikkua käymään myös muualla Lopella

80

Kormua koskeviin kysymyksiin vastasi 80 henkilöä

66

Vastaajista 66 oli kylän asukkaita

TOP3+3: Miksi juuri Kormussa asutaan tai toimitaan

Viihtyisyys ja sopiva mittakaava

Henkilökohtainen historia, esim. sukulaisuussuhteet, perhesyyt

Kulttuuri, tunnelma ja yhteisö

Paikan erityispiirteet

Lapsiperheiden huomioiminen

Jokin muu

Kormun erityispiirteet,

Joista tunnetaan:

- Luonto, luonnonläheisyys
- Miljöö ja maisema
- Rauhallisuus, hiljaisuus
- Yhteisöllisyys, ystävällisyys
- Kyläkoulu
- Sijainti
- Kormun kartano

Joista ei vielä tunneta:

- Yhteisöllisyys, ystävällisyys
- Luonto, luonnonläheisyys
- Maisema ja miljøö
- Rauhallisuus, hiljaisuus
- Tunnelma
- Hyvät ulkoilu- ja harrastusmahdollisuudet

TOP5: Kormun tärkeimmät kehittämiskohteet

Kävelyn ja pyöräilyn väylät

Palvelujen ja yritystoiminnan kehittäminen

Luonto ja virkistys

Liikenne, tiet ja kadut

Tonttitarjonnan lisäys

VERKKOKYSELY

Kormun tärkeä tai säilytettävä
paikka TOP5+1**Kormun koulu**

"Ainoa julkinen kokoontumispaikka. Koulu on tärkeä olla kylässä kylän elinvoimaisuuden takia."

Kormun kartanomiljö

"Poikkeuksellisen hyvin säilynyt miljöö suomalaista kulttuurimaisemaa ja kartanoympäristöä"

Kormun kartanon läheinen virkistysalue ja -reitit

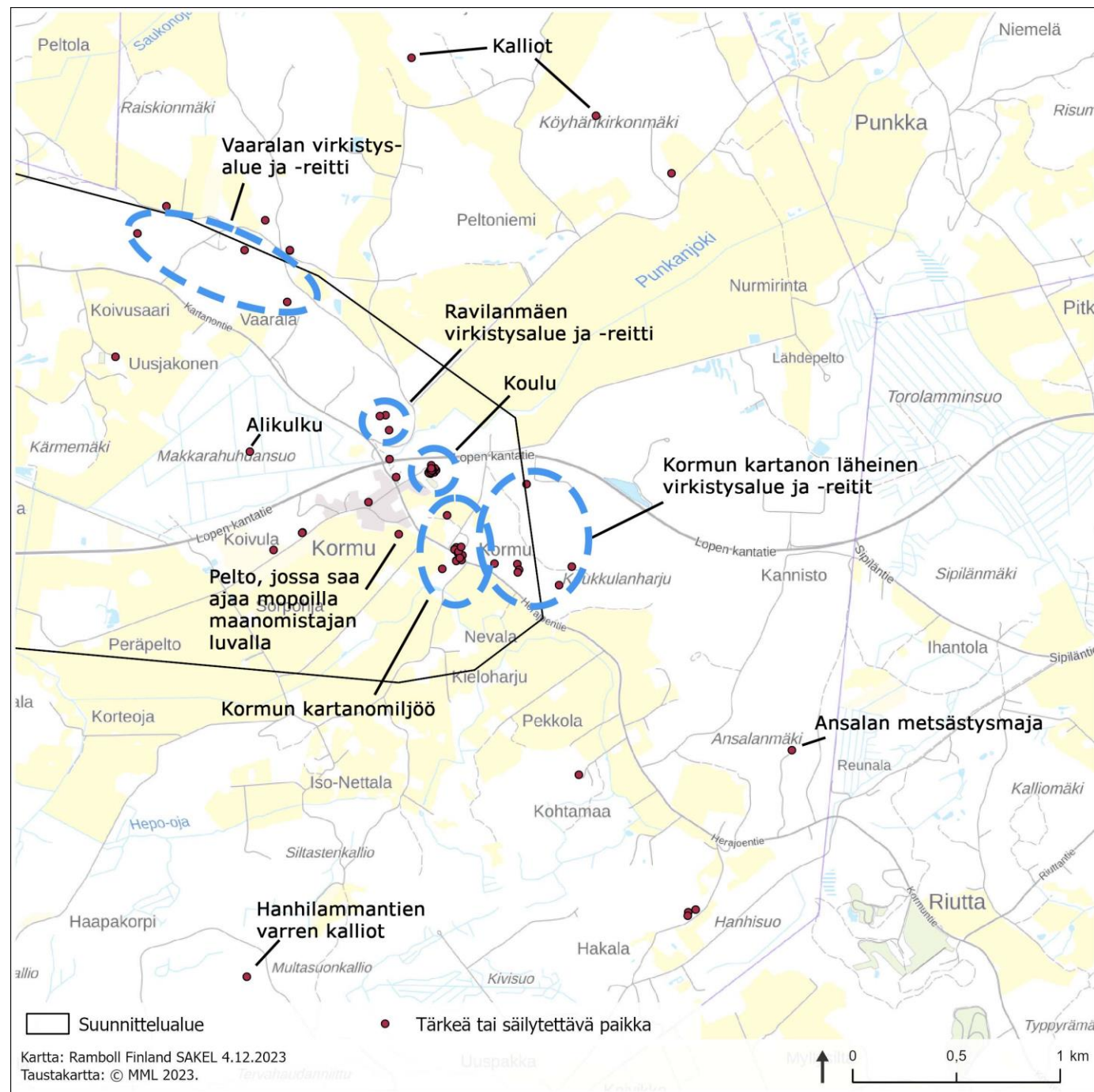
"Upea ulkoilualue, hakkuita tulisi välttää"

Ravilanmäen virkistysalue ja -reitit

Lasten mäenlaskupaikka

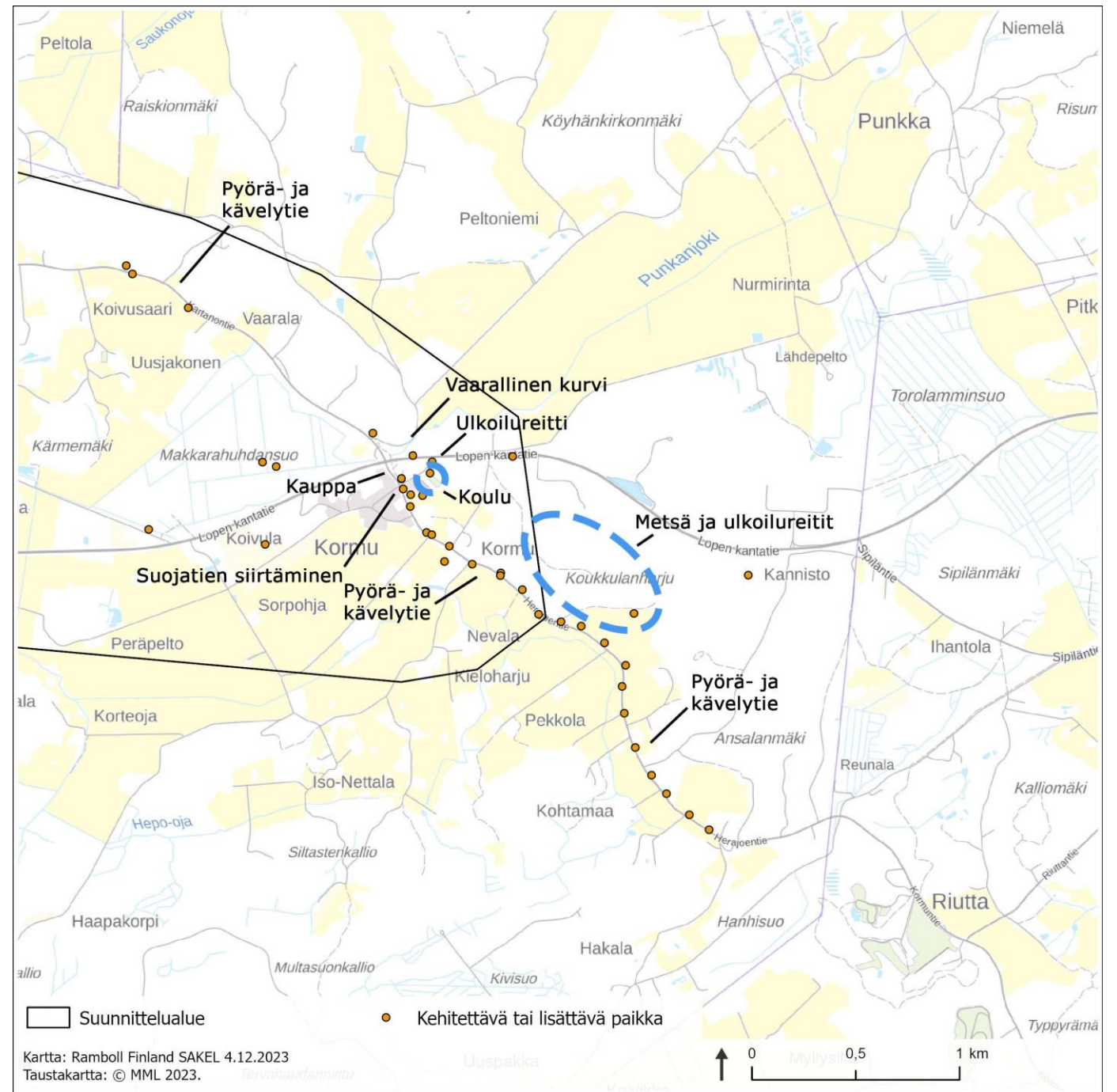
Vaaralan virkistysalue ja -reitit

- Kalliot (Hanhilammentien varren kalliot, Köyhänkirkonkalliot, Piirileikkikalliot)

VERKKOKYSELY

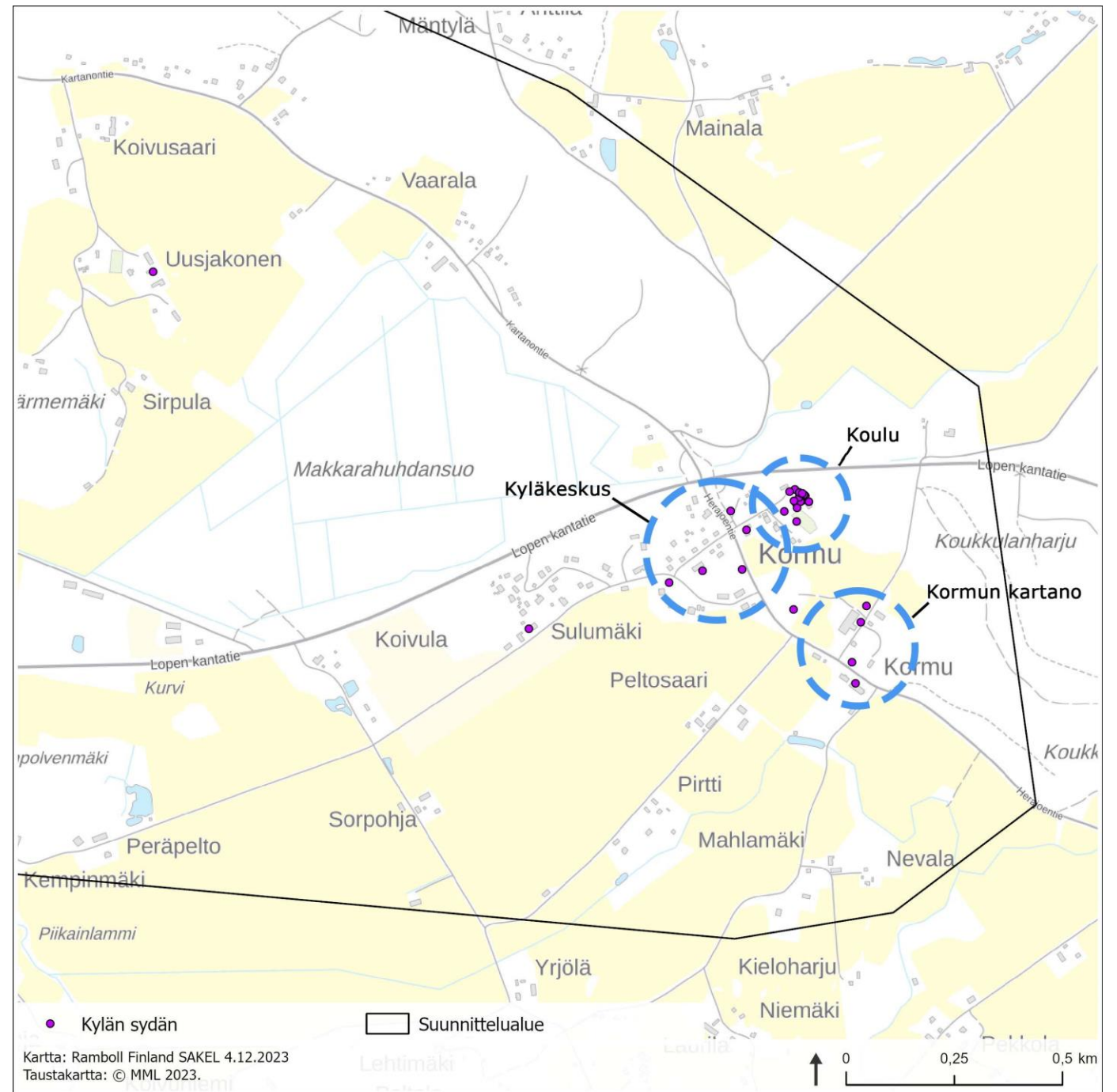
Kormun kehitettävä tai lisättävä asia TOP1+2

Pyörä- ja kävelytie*"Kevyenliikenteenväylää on toivottu vuosikausia"***Kormun koulu***"Koulun ja sen tilojen kehittäminen palvelemaan alueen lapsiperheiden sekä muiden ikäryhmien tarpeita"***Kormun kartanon läheinen metsä ja ulkoilureitit***"Mahtavaa koskemattonta luontoa"*

VERKKOKYSELY

Kormun sydän
TOP1+2**Kormun koulu**

"Paikka jossa voi kaikki kyläläiset kohdata toisiaan,
tasavertainen paikka"

Kormun kartano**Kormun kyläkeskus**

VERKKOKYSELY

Paikka uudelle rakentamiselle
TOP5+3

**Kormun kyläkeskuksen
täydennysrakentaminen**
"Tiivistää kylärakennetta"

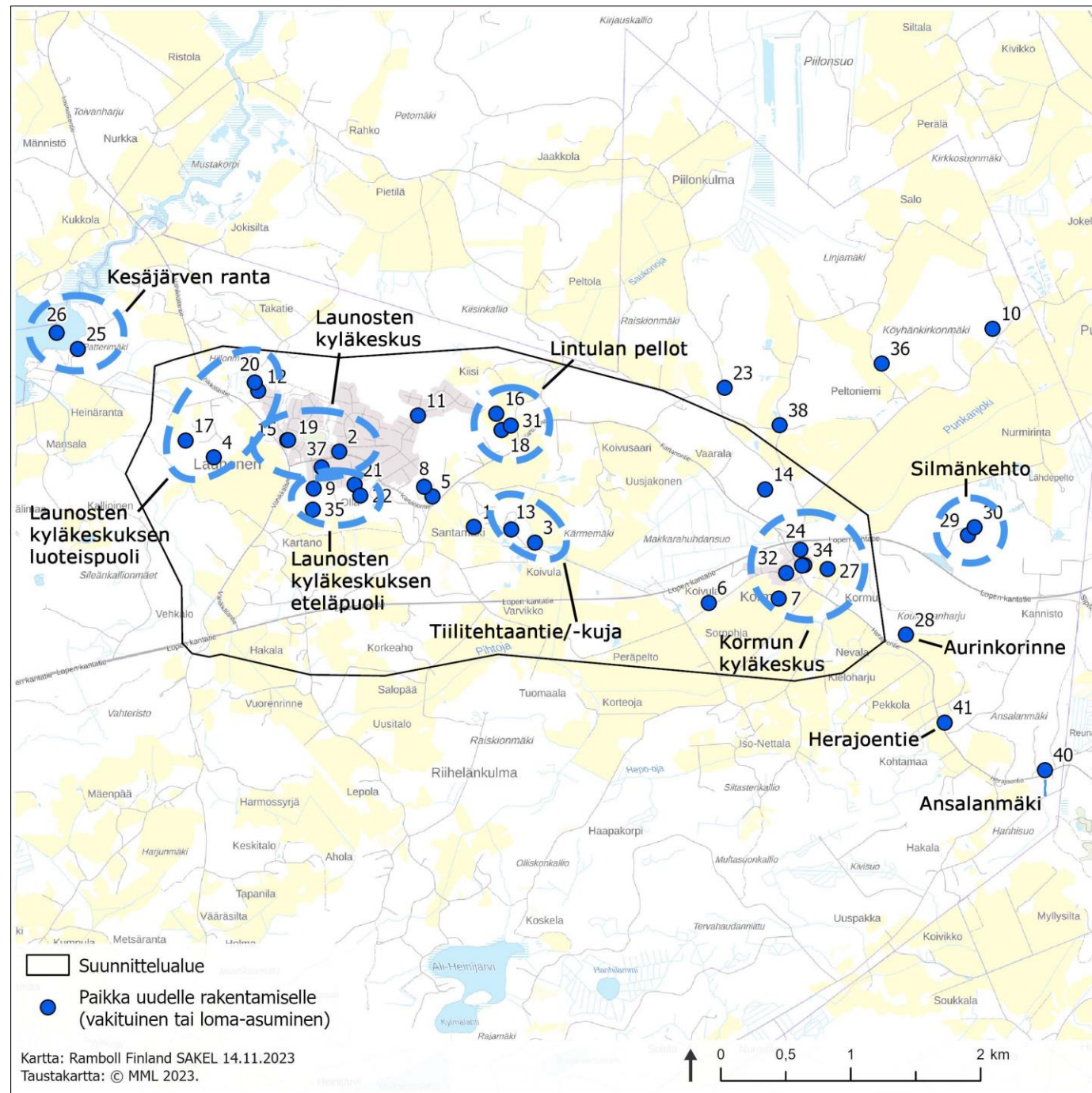
Launosten kyläkeskuksen eteläpuoli
"Lähellä nykyisiä palveluja ja kyläkeskusta"

Launosten kyläkeskuksen luoteispuoli
"Ei tukita kylää ihan täysin uudisrakentamisella,
vähän sivummalle"

Lintulan pellot
"Olisi luonnollinen jatke lukkotien asuinalueen
jatkoksi"

Tiilitehtaantie/-kuja
"Tien varteen sopisi hyvin vakituista asutusta,
rauhallinen maaisympäristö"

- Kesäjärven ranta: "Kaavoitetaan Kesijärven rantatontteja vakituiseen asumiseen"
- Silmänkehto: "Mahtavat kulku yhteydet, esim töihin pääkaupunki seudulle tai Riihimäkeen"
- Herajoentien varsi: "Nivoutuu olemassaolevaan asutukseen."
- * Kartan numeroidut kohdevastaukset esitetty perusteluineen erillisellä liitteellä.

Kehittämissuunnitelma ja suositukset jatkosuunnitteluun

Lähtökohtien yhteenveto

VAHVUUDET

- Luonto ja ympäristö
- Maaseutumaisuus, arvokkaat maisemat ja kulttuuriympäristöt kartanoineen
- Saavutettavuus ja sijainti kt 54 lähellä
- Lähipalveluiden monipuolisuus Launosissa, Kormussa lähikoulu
- Vahvat ja aktiiviset toimijat (yritykset, yhdistykset)
- Monipuoliset harrastusmahdollisuudet ja liikuntapalvelut Launosissa
- Monipuolista yritystoimintaa

MAHDOLLISUUDET

- Viihtyisyyden ja oleskelumahdollisuuksien kehittäminen kyläkeskustoissa
- Monipuolisemman asuntokannan kehittäminen: kylämäisen taajaman ja maaseudun vetovoima
- Monipaikkaisuus, etätyö ja vapaa-ajan asuminen
- Kestävien liikkumispalvelujen kehittäminen
- Matkailu ja kt 54:n tuomat asiakasvirrat
- Kulttuuriympäristön, maiseman ja luonnon ympäristön hyödyntäminen vetovoimatekijänä
- Yhteisöllisyyden vahvistaminen
- Toimijoiden välisen yhteistyön kehittäminen
- Omaleimaisen profiilin luominen
- Virkistysreitistöt maaseudun maatalousmaisemissa sekä harjumetsissä
- Monipuolisemmat vapaa-ajan palvelut
- Lähiruoka ja -tuotanto
- Vihreän energian tuotanto
- Kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden parantaminen osana muuta maankäytön kehittämistä

HEIKKOUEDET

- Turvattomat kävely- ja pyöräliikenteen yhteydet
- Infran osalta suunnittelu- ja korjaustarvetta
- Launosten kylän keskus on jäsentymätön, yleiset puistot osin piilossa
- Kylien hyvät puolet eivät välity ohikulkijalle
- Ostovoimaa virtaa muille alueille
- Raskas liikenne ja mutkaiset kylätiet turvattomia

UHAT

- Heikkenevä väestökehitys ja väestön ikääntyminen
- Palveluiden keskittyminen Lopen kirkonkylään ja muille isommille taajama-alueille
- Hajautunut asuinrakentaminen on uhka alueen maiseman säilymiselle

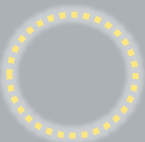
Kehittämissuunnitelma: alueiden käyttö ja arjen ympäristöt

 Tarkastelualue	 Maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö	 Maisemakuullisesti arvokkaat peltoalueet
 Kuntaraja	 Maakunnallisesti merkittävä maisema-alue	 Maa-aineksenottoalue
 Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY)		

Kehittämisen painopistealueet

- 1. Launosten keskusta
- 2. Kormun koulun ympäristö
- 3. Jylhänkummun yritysalue

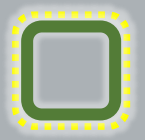

Laajempi kyläkehitysalue

- 1. Launonen
- 2. Kormu

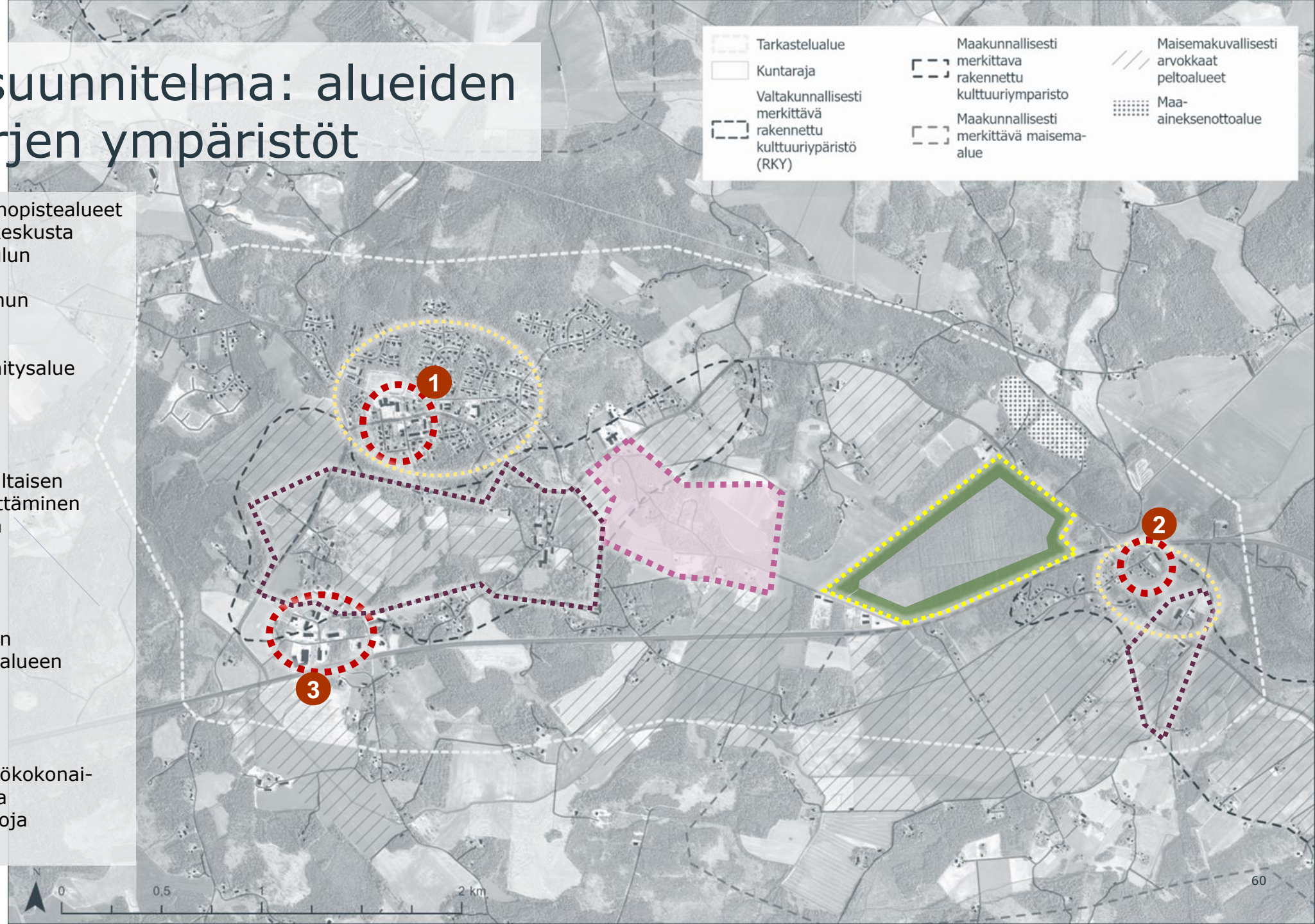
Uuden pientalovaltaisen asuinalueen kehittäminen Tiilitehtaantien ja Tiilitehtaankujan ympäristössä.

Monitoiminnallisen energiantuotantoalueen kehittäminen.

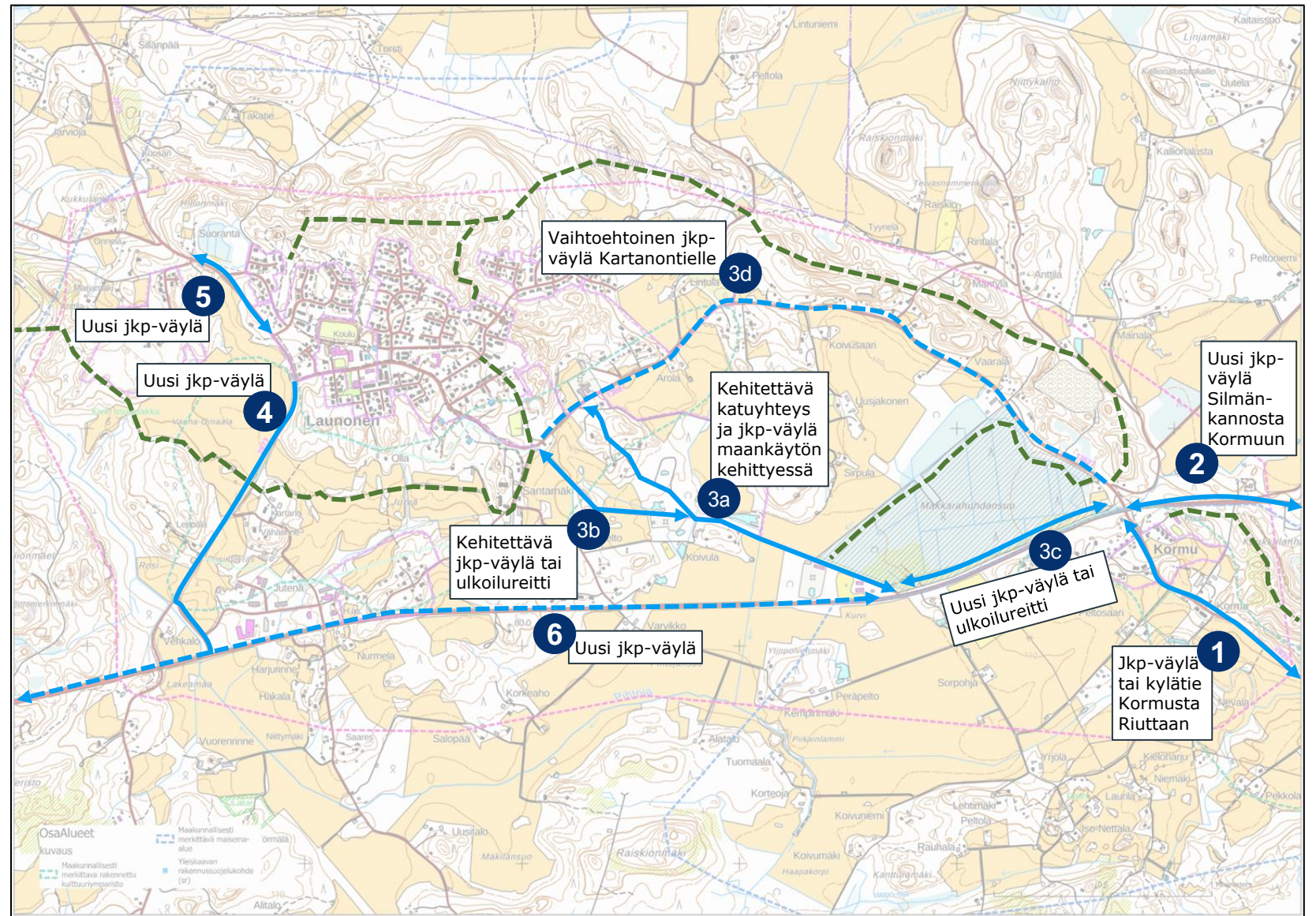
Arvokkaiden kulttuuriympäristökokonaisuuksien hoito- ja kehittäminen arvoja säilyttäen.

Kehittämissuunnitelma: liikenne- ja virkistysyhteydet

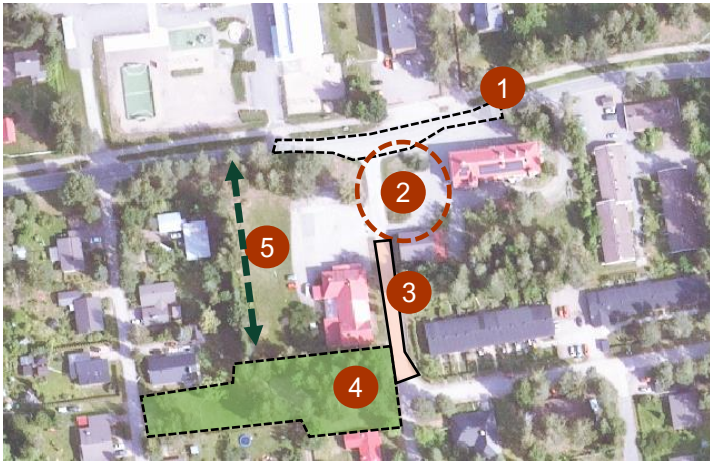
- 1** Uusi jalankulku- ja pyöräväylä Kormun koulu - Kormun kartano – Riutta
  - Toteutus a) yhdistettynä pyörätienä ja jalkakäytävänä tai b) kylätienä
- 2** Uusi jalankulku- ja pyöräväylä Silmänkannosta Kormuun
  - ELY-keskuksen hankekorin pyörätiet (B-luokka)
  - Suunnittelussa yhdistettynä pyörätienä ja jalkakäytävänä.
- 3** Uuden Launonen - Kormu jalankulku- ja pyöräyhteyden vaihtoehdot
  - 3a** • Tiilitehtaantien - Tiilitehtaankujan katu-/jkip-yhteydet uuden asuinalueen toteutuessa. Väylätyyppi tarkentuu jatkosuunnittelussa.
  - 3b** • Vanhan ratapohjan kehittäminen jkip-yhteytenä. Väylätyyppi tarkentuu jatkosuunnittelussa.
  - 3c** • Aurinkovoimala-Tiilitehtaantie uusi jkip-väylä tai käveltävä/pyöräiltävä ulkoilureitti aurinkovoima-alueen ja kt 54 väliin. Väylätyyppi tarkentuu jatkosuunnittelussa.
  - 3d** • Jos edellä edellä mainitut eivät etene, niin kehitettävä Kartanontielle jkip-yhteyttä. Toteutus a) yhdistettynä pyörätienä ja jalkakäytävänä tai b) kylätienä
- 4** Uusi jalankulku- ja pyöräväylä Vähikkäläntielle: Kartanontie – kantatie 54
  - Pidemmän aikavälin tarve. Väylätyyppi tarkentuu jatkosuunnittelussa.
- 5** Uusi jalankulku- ja pyöräväylä Vähikkäläntielle: Ävikintie – Raidemaantie
  - ELY-keskuksen hankekorin pyörätiet (B-luokka). Väylätyyppi tarkentuu jatkosuunnittelussa.
- 6** Uusi jalankulku- ja pyöräväylä kantatielle 54
  - Pidemmän aikavälin tarve. Väylätyyppi tarkentuu jatkosuunnittelussa.
  - Kuuluu valtakunnalliseen pyöräilyverkkoon.

- Ulkoilureittien kehittäminen ympäristöön sopivalla tavalla: Kyläreitit
- Polku tai soratie
  - Opastus, opaskyltit mm. kulttuurihistoriallisiin kohteisiin ja luonnonympäristöön liittyen

Selvityspohjaiset suositukset jatkosuunnittelua varten

Kehittämisen painopistealueet ja kyläkehitysalue: Launonen

Kehittämisen kohde	Toimenpidesuositus	Kehittäjätaho(t)
<p>Launosten keskusta</p> <p><i>Kartalla ehdotuksia keskustan kehittämisestä</i></p> 	<ul style="list-style-type: none"> 1. Kartanontien ylittävä leveä suojatie (korotettu liittymä) koulun ja kaupan välillä, joka yhdistää Kartanontien pohjois- ja eteläpuolen. Korotus esimerkiksi kyläkuvallisesti ja liikenteellisesti sopivalla kiveyksellä. Yhtenäinen visuaalinen ilme tien molemmin puolin, esim. kiveys, valaistus/jouluvalot, istutukset, penkit jne. 2. Kaupan ja Seuralan välisen alueen kehittäminen kohtaamispaikkana ja mahdollisena tapahtumatorina, huoltoajo ja pysäköintitarpeet huomioiden, Jurvantie pihakaduksi Kartanontien ja Seuralan liittymän välillä. 3. Jurvantien osoittaminen jalankulun ja pyöräliikenteen väyläksi Seuralan liittymän ja Mäntytien välillä. Jatkosuunnittelussa tarkennetaan keinot autoliikenteen läpiajon vähentämiseksi (esim. pollarit, portit, ajoesteet) säilyttäen kuitenkin riittävät pelastusyhteydet. 4. Nykyisen leikkipuiston (Launon puisto) kartoitus ja asukasideoiden kerääminen sen kehittämiseksi (mm. yhteydet, valaistus, varusteet, kasvillisuus), puistosuunnitelman tarve. 5. Jalankulun kulkuyhteystarve Launon puiston ja koulukeskuksen välillä: kehittämismahdollisuuksien selvittäminen. Pyöräpysäköinti koulun pihalle (katos + telineet). Pyöräpysäköintiin katoksia + telineitä myös muiden kunnan palveluiden yhteydessä. Koulun ilta- ja viikonloppukäytöllä mahdollisuus vähentää esimerkiksi ilkkivaltaa: Koululle kyläläisten yhteiset liikuntavuorot, esim. lentopallo, salibandy, koko perheen temppuiluvuoro. Koulun yhteyteen kirjasto, joka olisi auki pääosin omatoimikirjastona. 	<ul style="list-style-type: none"> Kartanontietä koskevat toimenpiteet kunnan ja ELYn yhteistyönä. Katuinfran sekä viheralueiden kartoitukset ja toimenpiteet: kunnan tekninen toimi. Keskustan kehittämisen suunnittelu ja toimenpiteet kunnan ja yrittäjien yhteistyönä, asukasosallistaminen tärkeää. Käyttötarkoituksen muutokset, mahdolliset kaavamuutokset: kunnan maankäytön suunnittelu. Koulun käytön kehittäminen: sivistystoimi sekä seurakunta ja yhdistykset.
<p>Launosten kyläkehitysalue</p>	<ul style="list-style-type: none"> Kyläkeskuksessa ja asuinkaduilla 30 km/h rajoitus (liikenteen rauhoittamisen toimet) Nykyinfran/-omaisuuden ylläpito, inventoinnit ja tarvittavat toimenpiteet kehittämiseksi: tie- ja katuvalaistus, teiden ja katujen päällysteet sekä suojatiet (erityisesti koulukeskuksen lähellä). Huolehditaan katu- ja tieympäristön siisteydestä sekä varusteiden kunnosta, mm. grafittien poistaminen, kasvillisuuden kehittäminen ja hoito. Maltillinen yhdyskuntarakenteen tiivistäminen täydennysrakentamalla palveluiden läheisyydessä. Monimuotoisen asuntokannan kehittäminen, esim. palvelutalo tai esteettömät rivitalot. Työhuoneiden tai muiden etätyömahdollisuuksien kehittäminen. 	<ul style="list-style-type: none"> Katuinfran sekä viheralueiden kartoitukset ja toimenpiteet: kunnan tekninen toimi. Tiealueen toimenpiteet: ELY ja sovittaessa kunta. Käyttötarkoituksen muutokset, mahdolliset kaavamuutokset: kunnan maankäytön suunnittelu.

Selvityspohjaiset suositukset jatkosuunnittelua varten

Muut kehitysalueet: Launonen

Kehittämisen kohde	Toimenpidesuositus	Kehittäjätaho(t)
Uuden pientalovaltaisen asuinalueen kehittäminen Tiilitehtaantien ja Tiilitehtaankujan ympäristössä	<ul style="list-style-type: none"> • Viitesuunnitelman / yleissuunnitelman laatiminen yleiskaavan AP-alueille. • Asuinympäristön suunnittelu alueen historiaa, kulttuuriympäristöä ja maisemaa huomioiden. • Jalankulun ja pyöräilyn reittien kehittäminen Launosten ja Kormun välillä (mm. vanha rautatie reittinä). 	<ul style="list-style-type: none"> • Suunnittelu ja toteuttaminen kunnan ja maanomistajien yhteistyönä.
Launosten ja Santamäen kartanoympäristö	<ul style="list-style-type: none"> • Kulttuurimaiseman ylläpito ja hoito: turvattava maatalouden ja laidunnuksen edellytykset. • Ratsastureittien kehittäminen. • "Kyläreitin" kehittäminen: ulkoilureitit ympäristöön sovittaen, jalankulku ja soveltuvin osin pyöräily, ei valaistus- tai talvikunnossapidon tarpeita. • Opastus, opaskyltit mm. kulttuurihistoriallisiin kohteisiin ja luonnonympäristöön liittyen. • Mahdollisuuksien mukaan kartanoihin soveltuvan yritystoiminnan tai yhteisöllisen käytön kehittäminen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kehittämistoimenpiteet kunnan ja maanomistajien sekä yrittäjien yhteistyönä. • Museoviraston avustusten haku mahdollista rakennusperinnön arvoa kunnioittaviin korjaustoimenpiteisiin.
Jylhäkummun yritysalue	<ul style="list-style-type: none"> • Alue on maisemallisesti jäsentymätön ja ympäristöltään viimeistelemätön. Alueella olisi lisätä piha- ja katualueita jäsentäviä istutuksia, joilla alue saisi myös viimeistellyn ja viihtyisän ilmeen. • Alueen täydennysrakentamisen rakennuslupavaiheessa on vaadittava pihasuunnitelmia, joissa osoitetaan kaavan vaatimien piha- ja suojakasvillisuus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tonteilla maanomistajat, yrittäjät • Katualueet kunnan tekninen toimi • Rakennusvalvonta

Selvityspohjaiset suositukset jatkosuunnittelua varten

Kehittämisen painopistealueet muut alueet: Kormu

Kehittämisen kohde	Toimenpidesuositus	Kehittäjätaho(t)
Kormun koulun ympäristö	<ul style="list-style-type: none"> • Koulun ilta- ja viikonloppukäytön kehittäminen: Koululle kyläläisten yhteiset liikuntavuorot, esim. lentopallo, salibandy, koko perheen temppuiluvuoro. • Pyöräpysäköinti koulun pihalle (katos + telineet). 	<ul style="list-style-type: none"> • Koulun käytön kehittäminen: sivistystoimi sekä seurat ja yhdistykset.
Kormun kyläkehitysalue	<ul style="list-style-type: none"> • Kormunharjun ulkoilureitistöjen säilyttäminen ja ympäristön hoito virkistyskäyttö sekä luonto- ja maisema-arvot huomioiden. • Kyläkeskuksessa ja asuinkaduilla 30 km / h rajoitus (liikenteen rauhoittamisen toimet) • Valaistuksen kehittäminen Herajoentiellä koulun ja kartanon välillä • Nykyinfran/-omaisuuden ylläpito, inventoinnit ja tarvittavat toimenpiteet kehittämiseksi: tie- ja katuvalaistus, teiden ja katujen päällysteet sekä suojatiet. • Huolehditaan katu- ja tieympäristön siisteydestä sekä varusteiden kunnosta. • Maltillinen yhdyskuntarakenteen tiivistäminen täydennysrakentamalla koulun läheisyydessä. 	<ul style="list-style-type: none"> • Herajoentietä koskevat toimenpiteet kunnan ja ELYn yhteistyönä. • Katuinfra kartoitukset ja toimenpiteet: kunnan tekninen toimi. • Täydennysrakentamisen suunnittelu: kunnan maankäytön suunnittelu maanomistajien kanssa.
Kormun kartanoympäristö	<ul style="list-style-type: none"> • Kulttuurimaiseman ylläpito ja hoito: turvattava maatalouden ja laidunnuksen edellytykset. • Mahdollisuuksien mukaan kartanoihin soveltuvan yritystoiminnan tai yhteisöllisen käytön kehittäminen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kehittämistoimenpiteet kunnan ja maanomistajien sekä yrittäjien yhteistyönä. • Museoviraston avustusten haku mahdollista rakennusperinnön arvoa kunnioittaviin korjaustoimenpiteisiin.
Monitoiminnallisen energiantuotanto-alueen kehittäminen	<ul style="list-style-type: none"> • Suunnitellun aurinkovoima-alueen kehittäminen Makkarahuhdansuolle huomioiden alueen luonnon- ja maisema-arvojen sekä virkistyskäytön kehittäminen. • Alueelle voidaan tutkia sekä jalankulku- ja pyörätien (vt 54 varrella) sekä ulkoilureitin sijoittamista. • Aurinkovoima-alueen ympärille suositellaan jätettäväksi virkistyskäyttöön varattua aluetta, jonka luonnonarvojen ennallistamista on syytä selvittää. Ennallistaminen voi olla esimerkiksi osittain ojien tukkimista ja suo ympäristön palauttamista. Ulkoilureitti voi olla suoalueella pitkospuilla toteutettu. • Aurinkopaneelien ja muun maan käytön välillä suositellaan monikerroksia suojaistutuksia alueen liittämiseksi osaksi muuta ympäristöä. 	<ul style="list-style-type: none"> • Aurinkovoimatoimija, maanomistaja, kunta.

Selvityspohjaiset suositukset jatkosuunnittelua varten

Muut alueet ja kyläreitit: Launonen ja Kormu

Kehittämisen kohde	Toimenpidesuositus	Kehittäjätaho(t)
Maisemakuvallisesti arvokkaat peltoalueet sekä tärkeät näkymäsuunnat	<ul style="list-style-type: none"> • Peltoalueet säilytetään avoimina ja maatalouskäytössä • Tärkeät näkymäsuunnat pyritään pitämään avoimina: esimerkiksi tien varsilta raivataan näkymiä peittävää kasvillisuutta.	<ul style="list-style-type: none"> • Maanomistajat, kunnan kaavoitus.
Virkistysreitit Kormun ja Launosten harjualueella + muut kyläreitit	<ul style="list-style-type: none"> • Nykyisten reittien kartoitus ja kehittäminen:<ul style="list-style-type: none"> • Esimerkiksi pururadan talvikäytön mahdollistaminen myös kävelijöille ja koirille / kävelyreitti ladun vieressä vai korvaava reitti? • Yhtenäisen harjureitin kehittäminen Kormun ja Launosten välille ympäristöön sopivalla tavalla.<ul style="list-style-type: none"> • Polkuja tai sorateitä. Ei tarvetta valaistukseen tai talvikunnossapitoon. • Opastus, opaskyltit mm. kulttuurihistoriallisiin kohteisiin ja luonnonympäristöön liittyen. • Tarvittaessa ulkoilureittitoimitukset.	<ul style="list-style-type: none"> • Kunta ja maanomistajat yhteistyössä.

Launosten ja Kormun kehittämissuunnitelma, raportti 2/2024

Työryhmä, Ramboll Finland Oy

Sonja Semeri (projektipäällikkö)

Valtteri Karttunen

Jarkko Kukkola

Karri Hakala

Helena Muukkonen

Heta Tuunanen

Satu Kellokumpu

Ohjaus, Lopen kunta

Werner Franzen

Tapio Jokela

RAMBOLL

Bright ideas.
Sustainable change.